

Kompisrelationer och fritidsgårdsbesök bland ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan i Stockholm och Jönköping

- En jämförelse med övriga ungdomar

Linda Lengheden



Förord

Ung livsstil är ett forsknings- och utvärderingsprojekt som studerar ungas levnadsvanor och livsvillkor inom en rad områden samt preferenser inom fritid och kultur. Ung livsstil är ett samarbete mellan ett femtontal kommuner¹ i Sverige och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet. Forskningsprojektet startades 1984 vid Stockholms universitet av forskarna Ulf Blomdahl och Stig Elofsson för att undersöka ungdomars fritidsvanor och preferenser inom fritid. Sedan studien 2004/2005 i Stockholm har Ung livsstil vidgat perspektivet och strävat efter att mer utförligt kunna beskriva och analysera ungdomars livsvillkor. I första hand står dock ungdomars situation och preferenser på fritidsområdet i centrum för våra studier. Sedan år 2000 genomförs studier inom Ung livsstil också i grund- och gymnasiesärskolan.

Ett stort tack går till de personer i medverkande kommuner som genomfört fältarbetet samt deltagit i bearbetningen av enkäterna! Utan er hade studierna inte gått att genomföra i den nuvarande omfattningen.

Jag vill också rikta ett stort tack till kollegorna Ulf Blomdahl, Stig Elofsson, Magnus Åkesson och Steinar Olsen för värdefulla synpunkter i arbetet med den här rapporten.

Alla publikationer av rapporter inom Ung livsstil finns att ladda ned gratis på:
www.stockholm.se/idrott/forskning

Material från föreläsningar och lokala rapporter finns även på:
www.huddinge.se/unglivsstil
www.taby.se/unglivsstil
www.jonkoping.se

Ung livsstil finns även på Facebook! Följ forskningsprojektet för att se de senaste resultaten:
www.facebook.com/unglivsstil

Stockholm i februari 2017

Linda Lengheden
Sociolog och genusvetare
Forskningsprojektet Ung livsstil
E-post: linda.lengheden@gmail.com

C författarna och Stockholms stads idrottsförvaltning
Framsida: Mats Lidström
ISBN: 9186768972

¹ Se bilaga 4 för en förteckning över de kommuner som ingår i Ung livsstil.

Innehåll

Inledning.....	1
Tidigare forskning	4
Kompisrelationer	4
Öppen fritidsverksamhet och fritidsstilar	5
Historisk framväxt av fritidsgårdar	6
Material och metod.....	9
Ungdomar i gymnasiesärskolan	9
Enkätundersökningen	9
Sociodemografisk och socioekonomisk bakgrund	10
Undersökningsgrupp	10
Fritidssituation.....	14
Trivsel på fritiden	14
Viktigaste fritidsintresse.....	15
Vad vill ungdomar att kommunen ska satsa på?	17
Besökt fritidsgård	19
Vilket innehåll är viktigt på fritidsgården?	21
Kompisrelationer	25
Hur många kompisar har ungdomar i särskolan?	25
Hur ofta träffar unga kompisar?	26
Vilka kompisar umgås ungdomarna med?	27
Var träffar ungdomar sina kompisar?.....	28
Deltagande i olika fritidsaktiviteter	29
Unga i grund- och gymnasiesärskolan vill delta mer	32
Sammanfattning	34
Referenser.....	38
Tryckta källor	38
Elektroniska källor	39
Bilagor.....	40
Bilaga 1 - Besökt fritidsgård övriga högstadiet och gymnasiet	40
Bilaga 2 - Viktigt innehåll på fritidsgård/mötesplats, övriga skolan Stockholm	42
Bilaga 3 - Viktigt innehåll på fritidsgård/mötesplats, övriga skolan Jönköping	44
Bilaga 4 - Kommuner som genomför studier i Ung livsstil	46
Bilaga 5 - Rapporter i urval som publicerats inom Ung livsstil.....	47

Inledning

I blickfånget för denna rapport är kompisrelationer och fritidsgårdsverksamhet för ungdomar i åldern 13–21 år. De unga som ingår i studien går på högstadiet och gymnasiet och omfattar såväl ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan som unga i övriga skolan. När jag i denna text skriver ungdomar i övriga grundskolan avses högstadiet. Jag kommer också använda begreppen *öppen fritidsverksamhet* och *fritidsgårdar* likvärdigt för att beskriva samma typ av verksamhet.

Kompisrelationer är en viktig del i människors liv, bland annat för att dela upplevelser, utveckla sin identitet och känna gemenskap i samvaro. Fritidsgårdar kan vara en plattform där ungdomar har möjlighet att förverkliga dessa delar av livet.

Öppen fritidsverksamhet drivs i dagsläget av såväl kommuner, privata aktörer, ideella organisationer och föreningar. Verksamheter kan ha olika inriktningar och målgrupper. Variationen av organisering är stor, men sammanfattningsvis kan sägas att öppen verksamhet bedrivs i två huvudsakliga spår. Den första är för barn som inte trätt in i tonåren, det som kan kallas för eftermiddagsverksamhet. Den andra formen är ungdomsverksamhet förlagd till eftermiddagar, kvällar och helger. Specialriktad verksamhet för unga med intellektuell funktionsnedsättning och som omfattas av lagen om särskilt stöd (LSS) ingår i den senare. Det finns också öppna mötesplatser för ungdomar i särskolan som inte nödvändigtvis är i behov av insatserna i lagen för särskilt stöd. I Stockholms stad finns det åtta kommunala fritidsgårdar för målgruppen.

I den här rapporten kommer jag visa resultat om kompisrelationer, fritidssituation och hur ofta ungdomar besökt och vill besöka fritidsgårdsverksamhet. Svaren från ungdomarna bygger på kvantitativa enkätstudier som tagits fram i samarbete med forskningsprojektet *Ung livsstil*.² Ungdomarnas svar i enkäten kan inte klarlägga om den öppna fritidsverksamheten de anger att de besökt är kommunal eller drivs i annan regi, inte heller vilken del av Stockholms stad som avses.

Samtliga barn och ungdomar i Sverige omfattas av FN:s barnkonvention, det innebär att unga ska vara respekterade och bli lyssnade på. Två grundprinciper är formulerade i det världsomspännande arbetet med att följa barnkonventionen.³

1. ”Barn är egna individer med okränkbara rättigheter och inte föräldrars eller andra vuxnas ägodelar.”
2. ”Vid alla beslut som staten (myndigheter) tar ska barnets bästa vara i förgrunden.”

Både vid politiska beslut och vid genomförande av olika verksamheter ska Sveriges kommuner ta barnperspektivet i beaktande. Barn- och ungdomars olika bakgrund och

² Ung livsstil är ett fristående forskningsprojekt som undersöker barn och ungdomars livsstil, hälsa och fritidsvanor/preferenser. Ung livsstil startades 1984 av Stig Elofsson och Ulf Blomdahl.

³ <http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2005/11/ud-07.058/> (2016-09-28)

förutsättningar ska inte stå i vägen i utvecklandet av till exempel en meningsfull fritid. Ungas intressen ska tillvaratas och möjliggöras. Med ovanstående två punkter som underlag genomför Stockholms stad forskningen i Ung livsstil för att undersöka hur ungdomsgruppen har det i livet i stort och på fritiden.

Öppen fritidsverksamhet definieras av att den ordnas under fria former där ungdomar kan vara med utan föranmälan. Öppen verksamhet ska vara fri från krav på prestation samt möjliggöra möten som bygger på frivillighet (Blomdahl & Elofsson 1985). Målsättningen med öppen fritidsverksamhet är i många fall formulerad av kommuner att den ska leda till att samtliga barn och ungdomar erbjuds möjlighet till en meningsfull, aktiv och stimulerande fritid.

Kommuner i Sverige är enligt lag skyldiga att tillhandahålla fritidsverksamhet för barn och ungdomar med särskilda behov. Lagen om särskilt stöd (LSS) trädde i kraft 1994 och paragraferna säger bland annat att samtliga barn som är i behov av omsorg har rätt till fritid med tillsyn, även i samband med skoldagen och på skollov. I insatserna enligt § 5-8 och 10 samt i insatsen bostad med särskild service för vuxna ingår också omvårdnad (*Lag 2012:930*).⁴Lagstadgad fritidsverksamhet är många gånger förlagd till en fritidsgård. I vissa fall med intention att integrera ungdomar från särskolan tillsammans med ungdomar från övriga skolan. Lagen om särskilt stöd har fler beröringspunkter som skall främja jämlikhet, levnadsvillkor och delaktighet i samhällslivet för personer med bl.a. en intellektuell funktionsnedsättning.

Stockholms kommunfullmäktige antog 2011 *Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning*, det berör både barn- och ungdomsgruppen samt vuxna. Programmet gäller för samtliga nämnder i staden och bolagsstyrelser samt de organisationer som har uppdrag åt staden fram till år 2016. Programmet innehåller mål som berör fysisk tillgänglighet, inflytande, arbete/utbildning, bostad och fritid. Inom fritidsområdet står:

”Alla människor ska få ha en bra fritid. Alla ska kunna välja på olika verksamheter som till exempel kultur, idrott, rekreation eller att vara med i en förening. Verksamheten ska vara tillgänglig och utformad så att även personer med funktionsnedsättning kan vara med.

(Stockholms stad, 2011)

Nämnderna ska i samråd med varje råd för funktionshinderfrågor bestämma tre indikatorer inom varje målområde som ska prioriteras under året. Aktiviteterna formuleras i verksamhetsplaneringen och det är personerna i funktionshinderråden som ansvarar för att följa upp dessa.

Stockholms stads idrottsförvaltning har tagit fram ett idrottspolitiskt program med fokus på folkhälsa och jämlikhet. I programmet framkommer prioriterade målgrupper som behöver nås i högre grad för att uppfylla stadens målsättningar om hälsa och fysisk aktivitet. En prioriterad målgrupp är unga med intellektuell funktionsnedsättning (Stockholms stad, 2013).

⁴ Lagen om särskilt stöd (LSS) § 7 och § 8. http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2007/2007-11449/documents/2007-114-49_200711429.pdf

Syftet med den här rapporten är att undersöka livsvillkoren för ungdomar i Stockholms stad och i Jönköpings kommun. I synnerhet undersöks hur de har det på sin fritid, hur kompisrelationerna är samt vilket innehåll på fritidsgårdar ungdomar tycker är viktigt. Detta utifrån kön och om ungdomarna går i grund- och gymnasiesärskolan eller går i övriga högstadiet och gymnasiet.

Tidigare forskning

Följande kapitel beskriver i korthet tidigare forskning som berör dels kompisrelationer, dels öppen fritidsverksamhet för unga mellan 13 och 21 år. Forskning jag lyfter fram handlar om unga i grund- och gymnasiesärskolan.

Kompisrelationer

Kompisrelationer kan sägas vara en grundpelare för många att må bra och att utvecklas både i livet som helhet och på sin fritid. Kompisar är en komponent i livet som antingen består över tid och/eller att personer träffar nya kompisar under livets gång.

Jag vill här introducera några studier i svensk kontext som belyser kompisrelationer bland ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning. Utgångspunkten är att presentera bra och relevanta studier som är skrivna under de senaste åren. Det har varit svårt att hitta aktuella, tillförlitliga studier från Sverige som berör detta ämne. Jag har använt databastjänster och sökmotorer såsom artikelsök och googlescholar för att få en överblick, dock utan stor framgång. Magnus Tideman, professor i handikappvetenskap, är troligtvis den i Sverige som närmast undersökt livsvillkoren för vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning. Forskningen visar att vuxengruppen med intellektuell funktionsnedsättning har färre sociala relationer jämfört med övriga vuxna. Tideman skriver också att antalet kamratrelationer minskar med stigande ålder (Tideman 2000). Följande avsnitt ska dock fokusera på unga.

Stig Elofsson har på materialet i Ung livsstil skrivit om kompisrelationer med koppling till ungas hälsosituation. I rapporten ingår 782 ungdomar i grundsärskolan (högstadiet) och gymnasiesärskolan (nationellt program). Studierna är genomförda i fem kommuner mellan åren 2003 och 2011. Therese Mineur har i sin avhandling en genomgång av kompisrelationer utifrån intervjuer med 26 ungdomar i gymnasiesärskolan. Vibeke Devold har också hon genomfört intervjuer i gymnasiesärskolan med 12 elever med utgångspunkt att studera kompisrelationer. Elofsson visade 2014 vikten av kompisrelationer kopplat till hälsa. I diskussionen skriver han:

”Ser vi till kamratstöd tycks det (efter kontroll för föräldrastöd) i de flesta fall ha en mer marginell inverkan utom i två fall. Det ena handlar om hur man trivs på fritiden, där avsaknad av kamratstöd kopplas till lägre trivsel. Det andra handlar om förekomst av psykosomatiska besvär – ungdomar som har stöd från kamrater har i lägre utsträckning sådana besvär. I bägge dessa fall gäller samma sak bland elever i övriga skolan men här finner vi även ett direkt samband med upplevd livskvalitet. I de fall då ungdomarna har stöd från föräldrar tycks kamratstödet främst ha en förstärkande inverkan, speciellt tydligt framträder detta för trivsel på fritiden.”

(Elofsson 2014)

Några av ungdomarna som Mineur intervjuade uppger att deras kompisrelationer inbringat trygghet i gymnasiesärskolan, i synnerhet de som gått i övrig skola innan och varit utsatta för mobbning. I princip alla ungdomar i studien uppger att de kompisar de har en nära relation med också går i gymnasiesärskolan och i många fall i den egna klassen (Mineur 2013).

Devold visar i sin studie att flertalet av de intervjuade har kompisrelationer såväl i som utanför skolan. Samtliga unga bekräftade minst en nära vän, vissa från barnåren, någon hade kompisar på distans på grund av flytt och somliga kompisar i den egna klassen. Några av de intervjuade beskriver att de lärt känna fler sedan de börjat på gymnasiet, andra beskriver att i skolan är det tuff stämning med konflikter och ”skitsnack” som medför att de inte kan vara sig själva fullt ut i skolan (Devold 2014).

Öppen fritidsverksamhet och fritidsstilar

Samtliga studier sedan 1980-talet som forskningen i Ung livsstil genomfört i olika kommuner visar att fritidsgårdar besöks av killar i störst utsträckning. På högstadiet varierar andelen tjejer som besöker fritidsgård, tjejer kan utgöra upp till 35 procent av besökargruppen. Studierna visar att fritidsgårdens besökare mer ofta jämfört med andra ungdomar är från familjer med mindre ekonomiska resurser och bor i större utsträckning med en förälder. (Blomdahl & Elofsson 2012). Det gäller också unga som går i grund- eller gymnasiesärskolan. Studierna har också kunnat visa att fler ungdomar besöker fritidsgårdar i områden där fler vuxna står utanför arbetslivet och har långvarigt försörjningsstöd samt där andelen ungdomar utan fullständiga betyg från grundskolan är hög (Blomdahl, Elofsson, Lengheden & Åkesson 2014).

Ung livsstil som kan jämföra studier bland ungdomar i olika skolformer har kommit fram till att ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan besöker fritidsgård i större utsträckning jämfört med ungdomar i övriga grund- och gymnasieskolan. Forskningen visar att det viktigaste på fritidsgården är kompisar, ha kul, träffa fritidsledare, prova nya saker, filmkvällar känna trygghet, fester och utflykter (Lengheden & Blomdahl & Elofsson 2015). Andra viktiga aspekter som ungdomarna framhåller är att fritidsgårdar bör anordna fler olika aktiviteter på vardagar samt mer arrangemang och festligheter på helgen (Lengheden 2016).

Tidigare forskning om öppen fritidsverksamhet knyter också an till teoretiska begrepp såsom *instrumentell fritidsstil* och *expressiv fritidsstil*. De har tillkommit för att djupare förstå strukturer för ungas fritid. Exempel på instrumentella fritidsaktiviteter är att delta i kultur/musikskola och att vara med i en idrottsförening. Det vill säga skolliknande aktiviteter. Exempel på expressiva fritidsaktiviteter är att besöka fritidsgård och bibliotek. Aktiviteter som är av öppen karaktär och inte kräver regelbundet deltagande och krav på prestation. Indelningen av fritidsstilarna ger kunskap om att unga med olika erfarenheter har skilda mönster och preferenser på fritiden.

Ungdomar som omfattas av en instrumentell fritidsstil har lättare att anpassa sig i organiserad verksamhet med långsiktiga mål. Det är mer ofta unga som erövat skolans framgångskod som attraheras av en fritid med liknande struktur (Blomdahl & Elofsson 1985). Unga med en expressiv fritidsstil attraheras i högre grad av att aktiviteten är löst organiserad där en snabbare måluppfyllelse kan träda i kraft. De expressiva ungdomarna föredrar fritidsverksamhet som sker under friare former och där de kan utveckla förmågor och tankar på ett lustfyllt sätt (Blomdahl & Claeson 1989).

Historisk framväxt av fritidsgårdar

Öppen fritidsverksamhet för ungdomar bedrivs idag i stort sett i samtliga svenska kommuner. Det finns en idé om att fritidsgårdar är samhällsnyttiga och en del av det kultur- och fritidsutbud som kommunen ska tillhandahålla för ungdomsgruppen. Lagstiftad fritidsverksamhet riktad till ungdomar (över 12 år) med intellektuell funktionsnedsättning har funnits i Sverige sedan 1986 (SOU 1986:940, Riksdagen).⁵ Den tidigare omsorgslagen från 1968 ersattes då med en ny utökad omsorgslag där korttidstillsynen belystes. Omsorgslagen från 1986 ersattes 1994 av lagen om särskilt stöd till vissa funktionshindrade (LSS) (Tideman, 2000). LSS-lagen innefattar punkter där bland annat § 7 ger personer som omfattas av lagen rätt att ha korttidstillsyn i samband med skoldagen och under skollov. Korttidstillsyn (KTT) menar att barn och ungdomar över 12 år som går i skolan har rätt till fritidsaktiviteter där vuxna har tillsynsskyldighet och ska tillhandahålla fritidsaktiviteter. Varje kommun är skyldig att anordna detta, om den egna kommunen inte tillhandahåller verksamhet är kommunen skyldig att se till att ungdomen får korttidstillsyn i samband med skolan i närliggande eller annan kommun (lag 1993:387, socialdepartementet).

Inspirationskällan till svenska fritidsgårdar har sin historia i hemgårdsrörelsen vars idé var att skapa allaktivitetshus i syfte att aktivera och bilda familjer från arbetarklassen. Ytterligare ett syfte var att skapa möten mellan personer från olika samhällsklasser. Hemgårdsrörelsen hämtade sina lärdomar från 1800-talets slut i England, den så kallade settlementrörelse som i början av 1900-talet etablerades i Sverige av Natanael Beskow och Ebba Pauli (Olsson 1982). Etablerandet av fritidsgårdar har bakgrund bland annat i en statlig offentlig utredning mellan 1939–1947; *Ungdomsvårdskommitteen*.

Utredningen innehöll en rad betänkanden kring ungas fritid och möjligheter. Bland annat klargjordes att bostadssituationen med trångboddhet begränsade livsutrymmet för många unga. I syfte att främja möjligheterna till att träffa vänner och sysselsätta sig med fritidsaktiviteter menade utredningen att det skulle inrättas fritidsgårdar runt om i landet. Betänkandet kring ungdomars fritid konstaterade att beroende på skolframgång valde ungdomar olika fritidsintressen (SOU 1947). Därav var vikten av ett varierat fritidsutbud mycket angeläget, det slogs fast att fritidsgårdar skulle vara ett komplement till befintligt utbud som bestod av föreningsliv, studiecirkel och nöjen. Citatet nedan beskriver den nya verksamhetsformens inriktning.

”Verksamheten vid fritidsgårdarna skall, för att berättiga till statsbidrag, vara varierande och mångsidigt upplagd och spänna över så vida områden som bildningsarbete, praktiska sysselsättningar och rekreativ verksamhet. Fritidsgårdarna bör vidare arbeta i nära anslutning till föreningslivet och särskilt ungdomens egna organisationer. Verksamheten vid dessa fritidsgårdar får slutligen inte vara enbart sluten, d. v. s. strikt schemainrutad och kursbetonad, utan skall också bedrivas efter en så kallad öppen linje”.

(SOU 1947)

Tolkningen av citatet ovan är att öppen fritidsverksamhet innehållsmässigt dels ska erbjuda en ”kravlös” miljö, det vill säga en ”varakultur”, dels olika organiserade fritidsaktiviteter – en

⁵ Detta är den tidigaste dokumentationen jag hittar. I lagen framgår rätten till omsorg i samband med skoldagens slut (fritid).

görokultur. Exempel på varakultur är att ta det lugnt, fika och där samtalen är i fokus mellan unga och med ledare. Den mer organiserade görokulturen hade till syfte att stimulera de minst aktiva ungdomarna till fritidssysselsättning med variation. Fritidsgårdarna har vuxit fram och utvecklats utifrån socialpolitiska, fritidspolitiska och kulturpolitiska argument. De första fritidsgårdarna på 1930-talet startades med socialpolitiska motiv i storstäderna. Målgruppen för satsningarna var företrädesvis tonårskillar (ibland stökiga) från arbetarhem. Fritidsgårdarna skulle nå de ungdomar som ansågs vara mer oförmögna till egna initiativ och som hade svårare att inordna sig i organiserade fritidsaktiviteter (SOU 1947). Ambitionen från samhällets sida var att genom den öppna verksamheten både fånga upp i första hand unga killar och genom fritidsaktiviteterna på fritidsgården motverka sociala problem (Sarnecki 1978). Målet med satsningarna på öppen verksamhet var också att omvända de föreningslösa ungdomarna till att bli mer intresserade att delta i föreningsverksamhet (Olsson 1992).

De socialpolitiska motiven till satsningarna dominerade till i slutet av 1960-talet. På 1960-talets slut ville stat och kommun ändra motiv när satsningar skulle göras på fritidsgårdar. De socialpolitiska motiven skulle ändras till fritidspolitiska. I utredningen *Statligt stöd till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet* står det:

”Det är inte riskerna för att den som är ung skall misslyckas i fråga om social anpassning och personlig utveckling utan möjligheterna att ta tillvara den enskildes inneboende förutsättningar och anlag som bör vara den främsta drivkraften bakom samhällets ungdoms- och fritidspolitik.”

Fritidsgårdarna ställdes nu alltså på det fritidspolitiska benet, målgruppen blev samtliga unga. Fritidsgårdarna kunde inte motiveras att endast arbeta med de ungdomar som var i ”riskzonen”. Det var inte lösningen för att uppnå en fullgod fritidspolitik. Genom en bra fritidsgårdsverksamhet skulle deltagarna ges en positiv och aktiv livsställning och goda fritidsvanor (Stockholms ungdomsgårdsutredning 1973 & Bjurström 2011). Det skulle i sig vara socialpolitiskt förebyggande.

Fritidsgårdarnas verksamhet blev dock innehållsmässigt lik, oberoende om det var socialpolitiska motiv eller fritidspolitiska motiv som var utgångspunkt för verksamheten. De öppna fritidsverksamheterna skulle fortfarande tillhandahålla ett brett aktivitetsutbud där hobbyledare med expertkunskaper fanns på vardagar samt drogfria arrangemang på helgen för den totala ungdomsgruppen. Genom goda fritidsvanor och i mötet med vuxna förebilder skulle ett förebyggande arbete vara bot mot struligt beteende (Sarnecki 1978). Tanken var att tillgodose ungdomars behov, både de med en instrumentell fritidsstil och de med en expressiv fritidsstil.

De kulturpolitiska argumenten för att satsa på fritidsgårdar kom på 1980-talet. Fritidsverksamheterna skulle i linje med dessa motiv uppmuntra till olika kulturella yttringar som musik, teater och konst (Blomdahl, Elofsson & Eriksson 2010). Inom ramen för de kulturpolitiska argumenten spelade också den demokratiska fostran in där ungas medbestämmande och inflytande blev allt viktigare (Claeson 1990). Fritidsverksamheten förändrades inte heller nu speciellt mycket utan kom att innehålla både öppen verksamhet och gruppverksamhet som idrott, kultur och hantverk.

De ekonomiska nedskärningarna av fritidsgårdarna började i slutet av 1980-talet. År 2002 hade fritidsgårdarna i Stockholm enbart 35 procent av de ekonomiska resurser de hade 1981 med hänsyn till inflationen (Blomdahl, Elofsson & Öhman 2002). Nu kom de stora förändringarna för fritidsgårdarna; Ganska många lades ner, personalresurserna för timanställda experter togs bort i viss utsträckning och lokalerna blev i många fall mindre. Detta förstärktes av att några av de viktigaste uppgifterna för fritidsledarna var att dels finnas till hands för samtal, dels att inta rollen som ”spindeln i nätet”. På så sätt blev arbetsuppgiften mer att lotsa ungdomar till olika fritidsaktiviteter istället för att själv vara bärare av kunskap för genomförande på fritidsgården. De stora festerna på helgerna försvann på många håll och de vardagliga aktiviteterna (vardagsverksamhet) flyttade in i helgverksamheten. Den organiserade gruppverksamheten reducerades också i stor utsträckning. Fritidsgårdarna har under de senaste 10 åren kommit att bli en öppen verksamhet med övervägande varakultur där biljard, fika, tv-spel och samtal dominerar i utbudet för ett mindre antal ungdomar (killar).

Material och metod

Följande kapitel beskriver hur studierna är genomförda samt undersökningsgruppen. Kapitlet beskriver också vilka frågor från enkäten jag använder mig utav för att beskriva öppen fritidsverksamhet i rapporten.

Ungdomar i gymnasiesärskolan

Utbildningen i gymnasiesärskolan ska vara öppen för ungdomar vars skolplikt har upphört (grundskolan) och som inte bedöms ha förutsättningar att nå upp till gymnasieskolans kunskapskrav därför att de har en intellektuell funktionsnedsättning. Gymnasiesärskolan har två inriktningar; individuellt program och nationellt program. Individuellt program är anpassat efter elevens egna behov och förutsättningar (tidigare träningskola). Ungdomar som går på gymnasiesärskolans nationella program har nio olika inriktningar, samtliga är yrkesinriktade (Skolverket 2013). **Ung livsstil undersöker ungdomar på nationellt program.**

Enkätundersökningen

De som besvarat enkäten är ungdomar i åldern 13–21 år. I denna skrift utgår jag i första hand från resultaten i Stockholms stad mellan åren 2013 och 2015. I vissa fall kompletteras det av undersökningar genomförda i Jönköpings kommun under 2015. En övergripande målsättning med Ung livsstils undersökningar är att studera barn och ungas livsvillkor, vanor och preferenser på fritiden, skolan och livet i stort. Detta i relation till ungdomarnas sociodemografiska och sociala bakgrund. Studierna genomförs på pappersenkät under lektionstid i skolan. Under genomförandet har personal varit på plats för att svara på elevernas frågor, företrädesvis vi i Ung livsstil och personal från de medverkande kommunerna.

Att undersöka fritidsvanor och livsstil bland ungdomar i särskolan är i allmänhet invecklat, i synnerhet när det gäller mer abstrakta frågor. Det ställer speciella krav både på hur enkäten är utformad och på hur undersökningen går till. Utgångspunkten för enkäten i grund- och gymnasiesärskolan har varit den enkät vi använt vid studier om Ung livsstil i övriga skolan. I ett första steg har vi minskat antalet frågor i särskoleenkäten till hälften. I ett andra steg har antalet svarsalternativ i enkäten reducerats så att abstraktionsnivån blir lättare.

Urvalet av elever i övriga skolan har genomförts som ett vägt klusterurval där klassen utgör urvalsenhet, vägt efter antal elever i klassen. Urvalsramen är samtliga skolor i aktuell kommun, oavsett om skolan är kommunal eller fristående. Studierna omfattar ett lika stort urval av elever i varje årskurs på varje stadium och har gjorts som ett sannolikhetsurval. För ungdomar i gymnasiesärskolan är det de som går på nationellt program som ingår i studien.

Gällande övriga gymnasieskolan har urvalet gjorts med kunskap om programmet är studieförberedande eller yrkesförberedande. Med hänsyn till ojämn könsfördelning på olika programinriktningar uppfyller urvalet jämn andel killar respektive tjejer. Det externa bortfallet, som innefattar elever som inte närvarat vid tidpunkt för planerat genomförande varierar. I genomsnitt uppgår bortfallet till 15 procent på högstadiet och 20 procent i gymnasiet.

Sociodemografisk och socioekonomisk bakgrund

Uppgifter om ungdomarnas sociala bakgrund har hämtats från frågor i enkäten som är likadant formulerade oberoende av kommun, skolstadium och skolform. De bakgrundsvariabler som presenteras i denna rapport är kön, socioekonomiska resurser och familjeform. För att avgöra socioekonomiska resurser är utgångspunkten boendeform och familjens tillgång till materiella resurser. Metoder för att undersöka socioekonomisk bakgrund är många, bland annat genom föräldrars utbildningsnivå, inkomstnivå eller yrke. Problemet är att dessa metoder inte alltid är framgångsrika när barn och ungdomar ska svara. Barn och unga vet oftast inte svaren på sådana frågor. Ung livsstil utgår från sociologen Max Webers klassteori. Teorin menar att individers kontroll över materiella tillgångar påverkar samhällsställning och kan kopplas till begreppet livschanser (Månsson 2007). Ungdomarna svarar antingen ja eller nej på frågorna: *Har din familj tillgång till?* Svartalternativen är: Bil, båt som går att sova i, sommarstuga/hus utomlands och husvagn/husbil.

Frågan om boendesituation ställs; *Hur bor du?* Svartalternativen är: Hyreslägenhet, bostadsrätt och radhus/villa. Vid behov har eleverna fått hjälp av lärarna i klassen att ta reda på om de bor i områden där det är bostadsrätter eller hyresrätter. Denna typ av mått har fördelen att barnen enkelt och tillförlitligt kan besvara de ingående frågorna, i förlängningen innebär det också att det interna bortfallet blir mycket lågt. Tidigare studier visar att ett hushålls tillgångar och resurser påverkar såväl hälsostatus som fritidsmönster (Tåhlin 1985). Vid mätning av familjeform svarar de unga på frågan; *Vilka vuxna bor du med?* Svartalternativen är: Bägge föräldrar, växelvist boende, endast mamma, endast pappa, mamma och annan vuxen, pappa och annan vuxen och annan/andra vuxna. I gymnasiet ställs också frågan om eget boende.

Undersökningsgrupp

Följande avsnitt presenterar undersökningsgruppen efter vilka studier som ingår i rapporten. Tabell 1 och 2 visar studiernas svarsfrekvens, antalet svarande ungdomar och nettourvalet. Därefter presenteras i tabell 3–7 undersökningsgruppens könsfördelning, socioekonomiska bakgrund och vilken familjeform ungdomarna bor.

Tabell 1. Nettourval, antal svarande och svarsfrekvens för studier bland elever i grund- och gymnasiesärskolan. Kommuner och stadium.

	Nettourval	Antal svarande	Svarsfrekvens
Stockholms stad			
Högstadiet 2008/2009	111	91	82 %
Gymnasiet 2008/2009	147	135	92 %
Högstadiet 2015	106	98	93 %
Gymnasiet 2014	159	125	79 %
Jönköping kommun			
Högstadiet 2015	25	24	96 %
Gymnasiet 2015	68	59	87 %

I grundsärskolan och på nationellt program i gymnasiesärskolan har 449 ungdomar besvarat enkäten i Stockholm sedan 2008 och i Jönköping är det 83 ungdomar 2015. I tabell 2 visas nettourval och svarsfrekvens för ungdomar i övriga högstadiet och gymnasiet.

Tabell 2. Nettourval, antal svarande och svarsfrekvens för studier bland elever i övriga skolan. Kommuner och stadium.

	Nettourval	Antal svarande	Svarsfrekvens
Stockholms stad			
Högstadiet 2013	2 887	2 088	72 %
Gymnasiet 2014	2 051	1 489	73 %
Jönköpings kommun			
Högstadiet 2015	1 401	1 210	86 %
Gymnasiet 2015	1 347	1 128	84 %

Antalet ungdomar i övriga skolan som besvarat enkäten uppgår till 5 915. Samtliga studier i tabell 1 och 2 har hög svarsfrekvens, det faktum i kombination med ett representativt urval gör att resultaten som presenteras kan ses som pålitliga. I tabell 3 ser vi hur fördelningen mellan killar och tjejer ser ut i de aktuella studierna.

Tabell 3. Undersökningsgrupp. Kön. Andel (%) efter skolform.

	Grund- särskolan	Övriga högstadiet	Gymnasie- Särskolan	Övriga gymnasiet
Stockholm				
Killar	59	50	65	42
Tjejer	41	50	35	58
Jönköping				
Killar	50	51	49	52
Tjejer	50	49	51	48

Könsfördelningen i undersökningsgruppen i Stockholm är något varierad. Andelen killar är högre bland de som går enligt särskolans läroplan jämfört med övriga skolan, i synnerhet på gymnasiet. Bland ungdomarna i Jönköping är det jämn könsfördelning i studierna oavsett skolform och stadium. I tabell 4 visas undersökningsgruppens tillhörighet efter olika socioekonomiska tillgångar.⁶

⁶ **Stora resurser:** bor i villa/radhus + har tillgång till bil + båt + sommarstuga. **Ganska stora resurser:** bor i villa/radhus/insatslägenhet/bostadsrättslägenhet + har tillgång till två av: bil, båt, sommarstuga. **Medel:** övriga t.ex. bor i hyreslägenhet + har tillgång till två av: bil, båt, sommarstuga. **Ganska små resurser:** bor i hyreslägenhet + har tillgång till antingen bil, båt eller sommarstuga. **Små resurser:** bor i hyreslägenhet. Har ej sommarstuga, bil eller båt. För utförligare beskrivning läs Blomdahl & Elofsson (2007). *Vilka motionerar för lite och vilka är dom?*

Tabell 4. Socioekonomisk tillhörighet. Stockholm 2013–2015. Andel (%) efter skolform.

	Stora resurser	Ganska stora resurser	Medel	Ganska små resurser	Små resurser
Stockholm					
Grundsärskolan	2	16	39	33	10
Övriga högstadiet	6	33	38	15	8
Gymnasiesärskolan	3	18	38	24	17
Övriga gymnasiet	9	36	41	7	7

De flesta ungdomarna i Stockholm har tillgång till medelstora resurser oavsett skolform. Ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan kommer i större utsträckning från familjer med mindre resurser jämfört med de i övriga skolan. 43 procent i relation till 23 procent i grundskolan och 41 procent i relation till 14 procent bland unga på gymnasiet. I tabell 5 ser vi socioekonomiska grupper för ungdomarna i Jönköping.

Tabell 5. Socioekonomisk tillhörighet. Jönköping 2015. Andel (%) efter skolform.

	Stora resurser	Ganska stora resurser	Medel	Ganska små resurser	Små resurser
Jönköping					
Grundsärskolan	0	8	67	25	0
Övriga högstadiet	5	36	46	11	1
Gymnasiesärskolan	0	17	44	25	14
Övriga gymnasiet	6	32	49	13	

Ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan kommer i större utsträckning från familjer med mindre resurser jämfört med de i övriga skolan. 25 procent i relation till 12 procent i grundskolan och 39 procent i relation till 13 procent bland unga på gymnasiet. I tabell 6 framgår vilka vuxna som ungdomarna i studien bor tillsammans med.

Tabell 6. Familjeform. Stockholm 2013–2015. Andel (%) efter skolform.

	Grund-särskolan	Övriga högstadiet	Gymnasie-Särskolan	Övriga gymnasiet
Mamma och pappa	63	66	63	63
Växelvist boende	13	16	11	12
Bara mamma	17	11	16	14
Bara pappa	2	2	4	2
Mamma och en vuxen till	2	4	3	5
Pappa och en vuxen till	1	1	3	1
Någon annan vuxen	2	1	0	1
Jag bor själv	#	#	1	#

Undersöks ej

Oavsett skolform och stadium är det vanligast att bo tillsammans med båda föräldrarna i Stockholm. Vi ser att det är vanligast bland unga på grund- och gymnasiesärskolan att bo endast med mamma, dock inte särskilt stor skillnad mellan skolformerna. I tabell 7 presenteras familjeform för unga i Jönköping.

Tabell 7. Familjeform. Jönköping 2015. Andel (%) efter skolform.

	Grund- särskolan	Övriga högstadiet	Gymnasie- Särskolan	Övriga gymnasiet
Mamma och pappa	75	75	46	70
Växelvist boende	8	14	20	13
Bara mamma	13	5	12	8
Bara pappa	4	1	3	2
Mamma och en vuxen till	0	3	3	4
Pappa och en vuxen till	0	1	2	2
Någon annan vuxen	0	1	2	2
Jag bor själv	0	#	3	#
Internat (elevhem)	0	#	9	#

Undersöks ej

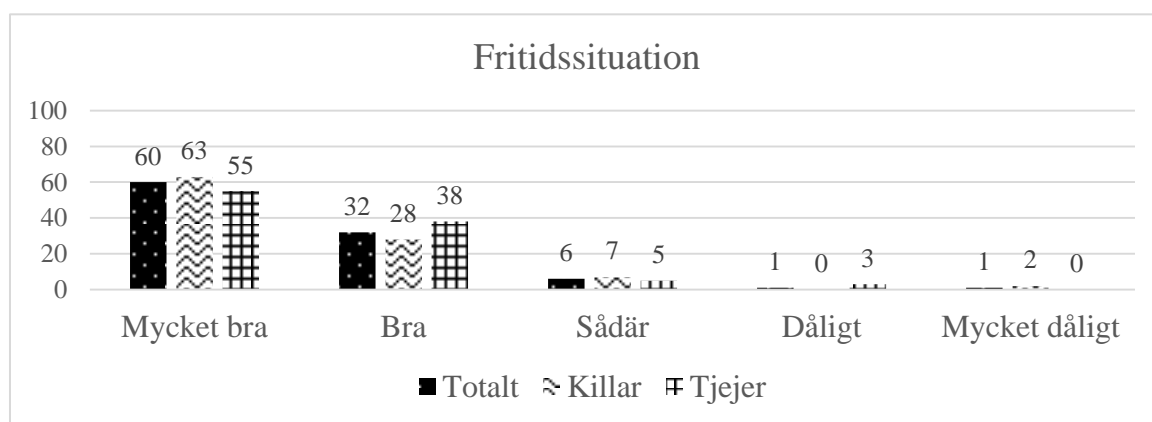
Ungdomar i Jönköpings kommun bor i störst utsträckning tillsammans med båda föräldrarna, oavsett skolform och stadium. Däremot ser vi att ungdomar på gymnasiesärskolan gör det i betydligt mindre utsträckning än andra. Fler unga i grund- och gymnasiesärskolan bor endast med en förälder, vanligtvis med en mamma.

Fritidssituation

Kapitlet visar hur ungdomar i Stockholms stad skattar sin fritidssituation, vilka fritidsintressen som är viktigast och hur ungdomar gör prioriteringar mellan olika fält på fritidens arena.

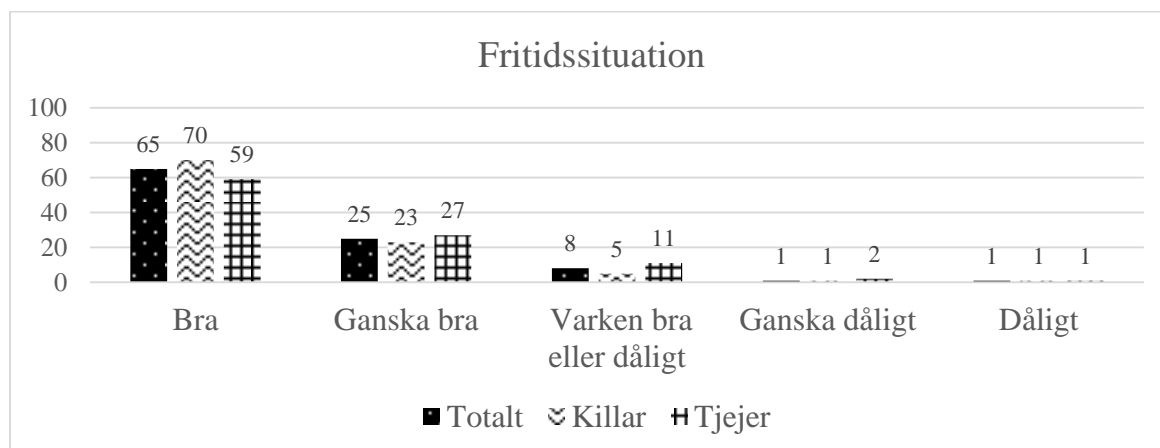
Trivsel på fritiden

Frågan om hur ungdomar har det på sin fritid är ett helhetsmått. Frågan bland ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan är formulerad: *Hur har du det på din fritid när du är ledig från skolan?* Svartalternativen är: Mycket bra, bra, sådär, dåligt, mycket dåligt. Bland unga i övriga skolan är svartalternativen: Bra, ganska bra, varken bra eller dåligt, ganska dåligt, dåligt. Eftersom svartalternativen skiljer sig något mellan skolformerna presenteras resultaten separat.



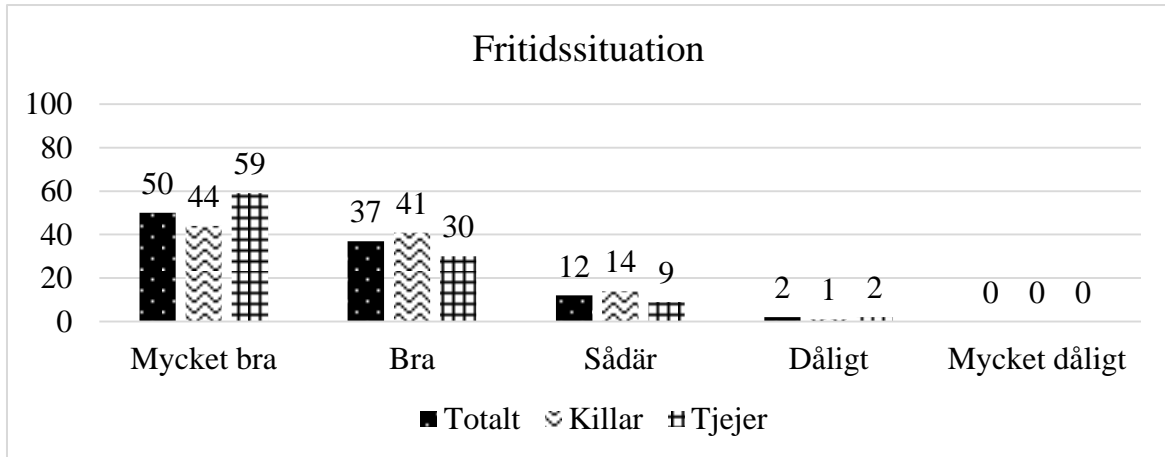
Figur 1. Hur har du det på din fritid, när du är ledig från skolan? Grundskolan Stockholm 2015. Andel (%) totalt samt efter kön.

De flesta ungdomar i grundskolan tycker att deras fritidssituation är mycket bra eller bra. Killar har det ”mycket bra” i större utsträckning jämfört med tjejerna som i sin tur tycker sin fritidssituation är ”Bra” mer än killar. Få ungdomar uppger att de har det dåligt eller mycket dåligt på fritiden. I figur 2 presenteras hur ungdomar i övriga högstadiet svarat.



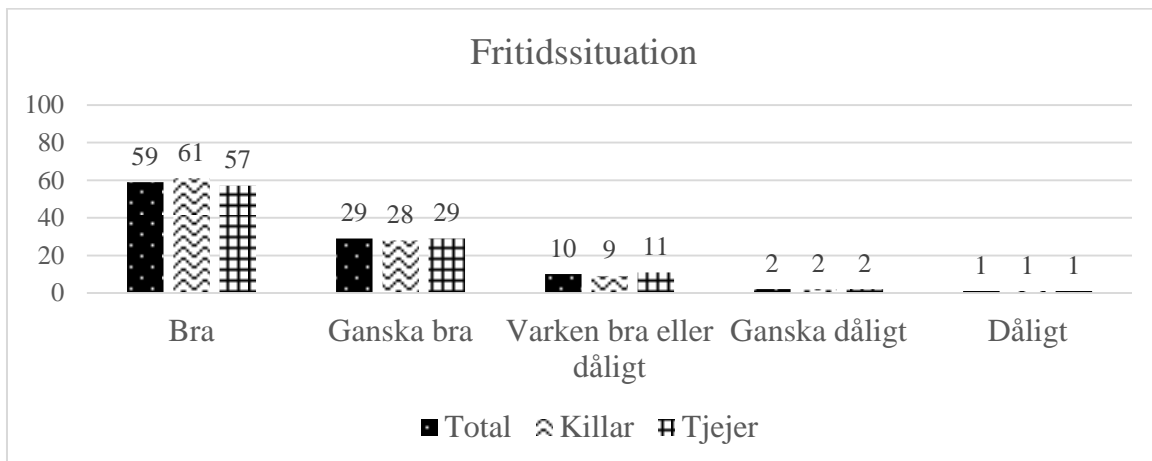
Figur 2. Hur har du det på din fritid, när du är ledig från skolan? Övriga högstadiet Stockholm 2013. Andel (%) totalt samt efter kön.

Ungdomar i övriga högstadiet uppger att de har det bra eller ganska bra på sin fritid. Detta gäller för 93 procent av killarna och 86 procent av tjejerna. Få ungdomar säger sig ha det ganska dåligt och dåligt. Figur 3 visar diagram över hur ungdomar på gymnasiesärskolan skattar sin fritid.



Figur 3. Fritidssituation. Gymnasiesärskolan Stockholm 2014. Andel (%) totalt samt efter kön.

Vi ser att ungdomar i gymnasiesärskolan i stor utsträckning tycker att deras fritidssituation är mycket bra eller bra. Fler tjejer jämfört med killar tycker sin fritidssituation är mycket bra. Få ungdomar uppger att de har det dåligt eller mycket dåligt. I figur 4 ser vi fritidssituationen bland ungdomar i övriga gymnasieskolan.



Figur 4. Fritidssituation. Övriga gymnasiet Stockholm 2014. Andel (%) totalt samt efter kön.

Ungdomar i övriga gymnasiet skattar sin fritidssituation bra eller ganska bra till stor del. Det är 89 procent av killarna som gör det och 86 procent av tjejerna. Få ungdomar säger sig ha det dåligt eller ganska dåligt på sin fritid.

Viktigaste fritidsintresse

Ung livsstil undersöker i en öppen fråga vilka de viktigaste fritidsintressena är. Detta görs i samtliga kommuner, bland olika åldrar och oberoende om ungdomen går enligt särskolans

läroplan eller inte. Frågan är formulerad på följande två sätt: *Vad vill du helst göra på fritiden, när du är ledig från skolan?* (grund- och gymnasiesärskolan) Och: *Vilka är dina viktigaste fritidsintressen?* (övriga grund- och gymnasieskolan). I tabell 8 och 9 visas svaren som flest ungdomar tycker är deras viktigaste fritidsintresse.

Tabell 8. Viktigaste fritidsintresse. Stockholm högstadiet 2013–2015. Andel (%) efter kön och skolform.

Grundsärskolan			
Killar	%	Tjejer	%
Idrott/motion (ej idrottsförening)	48	Idrott/motion (ej idrottsförening)	75
Spela dator/tv-spel	21	Kompisar	15
Kompisar	16	Dansa/danskurs	13
Idrott i idrottsförening	12	Idrott i idrottsförening	8
Titta på film/serier/dvd	10	Titta på film/serier/dvd	8
Övriga grundskolan			
Killar	%	Tjejer	%
Kompisar	45	Kompisar	60
Idrott/motion (ej idrottsförening)	45	Idrott/motion (ej idrottsförening)	33
Idrott i idrottsförening	36	Idrott i idrottsförening	25
Spela dator/tv-spel	30	Umgås med familjen	24
Umgås med familjen	9	Dansa/danskurs	15

Högstadiungdomar i Stockholm tycker kompisar och idrott/motion utanför föreningslivet är de viktigaste fritidsintressena. Idrott utanför förening kan exempelvis vara att jogga (övriga skolan), bada/simma (särskolan), promenader och spela fotboll spontant (killar). Bland tjejer i grundsärskolan ser vi att dans är viktigt. Killar, oavsett skolform tycker att spela dator/tv-spel är deras viktigaste fritidsintresse. Tabell 9 visar viktigaste fritidsintresse bland gymnasister.

Tabell 9. Viktigaste fritidsintresse. Stockholm gymnasiet 2014. Andel (%) efter kön och skolform.

Gymnasiesärskolan			
Killar	%	Tjejer	%
Idrott/motion (ej idrottsförening)	42	Kompisar	64
Kompisar	37	Idrott/motion (ej idrottsförening)	30
Gym	21	Umgås med familjen	21
Spela dator/tv-spel	11	Ta det lugnt/chilla	16
Spela musikinstrument	9	Spela musikinstrument	14
Övriga gymnasiet			
Killar	%	Tjejer	%
Kompisar	50	Kompisar	67
Idrott/motion (ej idrottsförening)	35	Idrott/motion (ej idrottsförening)	28
Spela dator/tv-spel	25	Umgås med familjen	27
Idrott i idrottsförening	22	Idrott i idrottsförening	20
Gym	15	Läsa	12

Ungdomar i gymnasiet tycker att kompisar och idrott/motion utanför förening är de viktigaste fritidsintressena. Bland tjejer, oavsett skolform är att umgås med familjen viktigt och bland killar ser vi att spela dator/tv-spel och vara på gym är viktigt.

Vad vill ungdomar att kommunen ska satsa på?

Gymnasieungdomarna som besvarat enkäten i Jönköping har rangordnat fem olika delar av fritidsfältets områden mellan 1 och 5. Ungdomarna har skrivit en etta för det de tycker är viktigast, tvåa för det de tycker är näst viktigast o.s.v. Frågan är inte ställd i Stockholms stad bland ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan och kan därför inte jämföras med unga på övriga skolan. De valbara alternativen utgör ungefär 80 % av kultur- och fritidsnämndens driftbudget som fördelas mellan dessa områden. Frågan formuleras såhär: *Vilken typ av fritidsaktivitet tycker du att kommunen i första hand ska satsa på?* De olika delarna att välja mellan ser ut så här:

Kultur (t.ex. bibliotek, kulturskola, teater, dans, musik, utställningar)

Idrott (t.ex. idrottsanläggningar inne och ute samt idrottsföreningar)

Natur (t.ex. sjöar, parker och friluftsområden)

Fritidsgårdar (Stråga⁷)/liknande träffpunkter

Föreningsverksamhet – inte idrott (t.ex. scoutkårer, kyrka, invandrarföreningar och kulturella föreningar)

Tabell 10. Vad vill ungdomar att kommunen ska satsa på. Jönköping 2015. Gymnasiet. Andel (%) efter skolform.

	Gymnasie-särskolan ⁸	Övriga gymnasiet
Fritidsgårdar (Stråga)/liknande träffpunkter	36	14
Idrott (t.ex. idrottsanläggningar inne och ute samt idrottsföreningar)	34	46
Kultur (t.ex. bibliotek, kulturskola, teater, dans, musik, utställningar)	24	16
Natur, sjöar och parkområden (t.ex. sjöar, parker och friluftsområden)	10	18
Föreningsverksamhet inte idrott (t.ex. scoutkårer, kyrka, invandrarföreningar och kulturella föreningar)	8	3

⁷ Stråga fritidsgård är en öppen fritidsverksamhet för unga som går i grund- och gymnasiesärskolan och för unga vuxna till 25 år (träffpunkt Stråga). Verksamheten har öppet varje eftermiddag (KTT) och flera kvällar i veckan med olika aktiviteter.

⁸ I studien på gymnasiesärskolan har en del ungdomar angett fler ettor (1) istället för att rangordna. Därav blir siffran mer än 100 procent.

Vi ser att ungdomar i gymnasiesärskolan i första hand vill satsa på fritidsgårdar/träffpunkter. Därefter idrott och kultur. Det svagaste stödet ges åt natur och övrigt föreningsliv. Ungdomar i övriga gymnasiet vill helst satsa på idrott. Natur, kultur och fritidsgårdar/träffpunkter har ett relativt likartat stöd. Mellan 14 och 18 procent av de unga vill i första hand satsa på aktiviteter inom det. Liksom bland unga i gymnasiesärskolan får övrigt föreningsliv ett svagt stöd. Tabell 11 presenterar vad killar respektive tjejer i gymnasiesärskolan tycker att kommunen i första hand ska satsa på.⁹

Tabell 11. Vad vill killar respektive tjejer att kommunen ska satsa på. Jönköping 2015. Gymnasiesärskolan. Andel (%) efter kön.

	Killar	Tjejer
Fritidsgårdar (Stråga)/liknande träffpunkter	31	40
Idrott (t.ex. idrottsanläggningar inne och ute samt idrottsföreningar)	38	30
Kultur (t.ex. bibliotek, kulturskola, teater, dans, musik, utställningar)	24	23
Natur, sjöar och parkområden (t.ex. sjöar, parker och friluftsområden)	14	7
Föreningsverksamhet inte idrott (t.ex. scoutkårer, kyrka, invandrarföreningar och kulturella föreningar)	7	10

Både killar och tjejer i gymnasiesärskolan vill att kommunen i första hand ska satsa på idrott och fritidsgårdar/träffpunkter. Idrotten har starkare stöd bland killar och tjejer vill i högre grad satsa på fritidsgårdar/träffpunkter. Natur och föreningsverksamhet har inte i så stor utsträckning blivit rangordnat på första plats.

⁹ I studien på gymnasiesärskolan har en del ungdomar angett fler ettor (1) istället för att rangordna. Därav blir siffran mer än 100 procent.

Besökt fritidsgård

I det här kapitlet visar jag hur stor andel av ungdomarna i Ung livsstils studier som besökt fritidsgård någon gång den senaste veckan. Jag kommer också senare i texten visa hur besöken förändrats över tid. I kapitlet som belyser ungdomars vilja eller ovilja att delta mer i aktiviteter visar vi också hur många fler procentenheter som har intresse för att besöka fritidsgård (tabell 26 och 27). I bilaga 1 kan ni ta del av hur ungdomar på övriga högstadiet och gymnasiet besökt fritidsgård mer eller mindre ofta under de senaste fyra veckorna.

I kartläggningen av ungdomars vanor och önskemål på och inom olika arenor för fritidsfältet svarar ungdomarna på ett antal frågor. Möjlighet ges att ange hur många gånger den svarande gjort något och i vilken utsträckning de unga tycker att olika alternativ stämmer in för en angiven tidsperiod. För att veta hur stor andel som besökt fritidsgård och hur många som vill besöka fritidsgård har två frågor besvarats. För ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan frågar vi: *Har du gjort något av följande på din fritid de senaste 7 dagarna?*

Ungdomarna har kryssat för de aktiviteter de gjort och de ställen de har besökt. Alternativet fritidsgård är ett bland andra. För unga i övriga skolan undersöks frågan på följande vis: *Hur många gånger har du de senaste fyra veckorna gjort något av följande?* Svarsalternativen är: Ingen gång, 1 gång, 2 gånger, 3–4 gånger, 5–7 gånger, 8–11 gånger och fler än 12 gånger.¹⁰¹¹

Tabell 12. Besökt fritidsgård/träffpunkt minst 1 gång den senaste veckan. Stockholm 2013–2015. Andel (%) efter kön.

	Grundsärskola		Övrig grundskola	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Besökt fritidsgård	28	10	12	5
	Gymnasiesärskolan		Övriga gymnasiet	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Besökt fritidsgård	16	4	6	4

Killar har oavsett skolform besökt fritidsgård mer ofta än tjejer i Stockholm. Bland ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan har fler besökt fritidsgård, bortsett från tjejer på gymnasiet där få besökt (4 procent). Vi ser också att andelen besökare sjunker med ålder, det stämmer också överens med Ung livsstils studier i andra kommuner (Lengheden 2016). I tabell 13 ser vi hur besökarstrukturen ändrats över tid för gymnasieungdomar i särskolan.

Tabell 13. Besökt fritidsgård/träffpunkt minst 1 gång den senaste veckan. Stockholm gymnasiesärskolan 2008–2014. Andel (%) efter kön.

	2008	2014	+/- procentenheter
Besökt totalt	23	14	- 9
Killar	28	16	-12
Tjejer	17	11	-6

¹⁰ Orsaken till att tidsintervallen är olika beroende på skolform har sin förklaring i att ungdomar som går enligt gymnasiesärskolans läroplan i vissa fall har svårare att uppskatta sin närvaro under en längre tidsperiod.

¹¹ För frekvensen bland ungdomar i övriga skolan se bilaga 1.

Bland ungdomar på gymnasiesärskolan har besöken minskat både bland killar och tjejer. Färre besöker fritidsgård nu jämfört med 2008. Nedan ser vi utvecklingen för högstadieungdomar i övriga skolan i Stockholms stad.

Tabell 14. Besökt fritidsgård/träffpunkt minst 1 gång de senaste 4 veckorna. Stockholm övriga högstadiet 1985–2013. Andel (%) efter kön.

	1985	1998	2005	2013	+/- procentenheter
Totalt	56	42	33	20	-36
Killar	53	44	34	24	-29
Tjejer	56	39	32	17	-39

Högstadieungdomar i övriga skolan besöker fritidsgård i mycket mindre utsträckning 2013 jämfört med 1985. Vi ser att för varje undersökningstillfälle minskar besöken. Tjejer är de som minskat sina besök i störst utsträckning (från 56 procent till 17 procent).

Vilket innehåll är viktigt på fritidsgården?

Följande kapitel beskriver vilket innehåll som är viktigt på fritidsgårdar enligt ungdomarna i grund- och gymnasiesärskolan. Ungdomarna har angett om olika alternativ är *viktigt* eller *inte viktigt* på fritidsgården under kvällstid. I bilaga 2 och 3 återfinns vad ungdomar i övriga skolan tycker är viktigt. Tabell 15 visar vad ungdomar i grundsärskolan tycker är viktigt på en fritidsgård i Stockholm.

Tabell 15. Viktigt att det finns på fritidsgården på kvällstid. Grundsärskolan Stockholm 2013. Andel (%) totalt samt efter kön.

	Totalt	Killar	Tjejer
Träffa nya kompisar	91	86	97
Att alla ungdomar är välkomna	83	81	86
Träffa mina vanliga kompisar	82	79	85
Fritidsledare jag kan prata med	78	73	87
Vara med och bestämma vad som ska hända	78	83	69
Filmvisning	68	64	73
Åka på utflykter	68	70	65
Disco/fester	60	52	71
Café	60	60	61
Idrottsverksamhet	59	61	57
Tv- och dataspel	56	67	33
Att det bara är ungdomar från grund- och gymnasiesärskolan där	50	49	52
Pysssel/skapande	48	39	61
Spela musik/repa i band	46	48	42
Teater (att titta på)	41	37	48
Talangtävlingar, karaoke	39	29	55

För ungdomar i grundsärskolan är det viktigaste på fritidsgården att alla ungdomar är välkomna och att träffa kompisar – såväl nya som gamla. Tjejer tycker det är något viktigare att ha fritidsledare att prata med, ha filmvisning och disco/fester jämfört med killar. Killar tycker det är viktigare med tv-spel och dataspel samt att vara med och bestämma vad som ska hända i större utsträckning än tjejerna. Utflykter, café och idrottsverksamhet är aktiviteter som ungefär lika stor andel killar och tjejer tycker är viktigt. Svagast stöd ges åt aktiviteterna talangtävling/karaoke, titta på teater och spela musik/repa med band. I tabell 16 ser vi innehållsmässigt vad ungdomar på gymnasiesärskolan i Stockholm tycker är viktigt på fritidsgården.

Tabell 16. Viktigt att det finns på fritidsgården på kvällstid. Gymnasiesärskolan Stockholm 2014. Andel (%) totalt samt efter kön.

	Totalt	Killar	Tjejer
Träffa mina vanliga kompisar	66	63	71
Träffa nya kompisar	66	63	71
Vara med och bestämma	50	46	57
Fritidsledare jag kan prata med	48	47	50
Öppen fredag kväll	47	46	50
Café	44	40	52
Idrottsverksamhet	40	40	41
Tv- och dataspel	40	44	32
Öppen lördag kväll	39	44	34
Disco/fester	38	31	52
Filmvisning	35	32	41
Åka på utflykter	34	32	36
Spela musik/repa i band	33	28	41
Teater	22	16	32
Pysse/skapande	20	12	34
Talangtävlingar, karaoke	18	11	32

Ungdomarna på gymnasiesärskolan tycker att det viktigaste är att träffa kompisar på fritidsgården. Tjejerna i Stockholm tycker också det är viktigt att vara med och bestämma om vad som ska hända, att det finns café och disco/fester. Det minst viktiga för tjejerna är teater, talangtävlingar/karaoke och tv/dataspel. Killar tycker att det viktigaste, vid sidan av att träffa kompisar, är att vara med och bestämma om vad som ska hända, ha fritidsledare att prata med och att kunna spela tv-spel och dataspel. Det minst viktiga tycker killarna är talangtävlingar, pysse/skapande och teater. I tabell 17 och 18 nedan presenteras vad unga i grund- och gymnasiesärskolan i Jönköping tycker är viktigt på fritidsgården.

Tabell 17. Viktigt att det finns på fritidsgården på kvällstid. Grundsärskolan Jönköping 2015. Andel (%) totalt samt efter kön.

	Totalt	Killar	Tjejer
Träffa mina vanliga kompisar	68	75	64
Träffa nya kompisar	67	75	60
Vara med och bestämma	58	63	55
Fritidsledare jag kan prata med	55	78	36
Åka på utflykter	47	75	27
Filmvisning	42	38	46
Öppen fredag kväll	37	50	27
Idrottsverksamhet	33	29	36
Café	32	38	27
Öppen lördag kväll	32	50	18
Spela musik/repå i band	26	25	27
Pyssel/skapande	21	13	27
Talangtävlingar, karaoke	21	25	18
Tv-spel och dataspel	21	38	9
Disco/fester	11	13	9
Teater	5	13	0

Att träffa kompisar på fritidsgården är det viktigaste för killar och tjejer i grundsärskolan i Jönköping. Killar jämfört med tjejer uppger i högre grad att det är viktigt att ha fritidsledare att prata med, att åka på utflykter och vara med och bestämma. Tjejer å sin sida tycker filmvisning och idrottsverksamhet är något mer viktigt jämfört med killar. Det som är minst viktigt bland ungdomarna är teater och disco/fester.

Minst viktigt bland tjejer är att spela tv-spel och dataspel, bland killar pyssel/skapande. I tabell 18 visas vad ungdomar på gymnasiesärskolan i Jönköping tycker.

Tabell 18. Viktigt att det finns på fritidsgården på kvällstid. Gymnasiesärskolan Jönköping 2015. Andel (%) totalt samt efter kön.

	Totalt	Killar	Tjejer
Träffa mina vanliga kompisar	70	69	70
Vara med och bestämma	64	48	80
Fritidsledare jag kan prata med	64	55	73
Träffa nya kompisar	64	62	67
Öppen fredag kväll	58	62	53
Tv-spel och dataspel	46	59	33
Öppen lördag kväll	44	38	50
Idrottsverksamhet	44	38	50
Åka på utflykter	39	38	40
Filmvisning	37	28	47
Disco/fester	36	38	33
Café	34	35	33
Pyssel/skapande	31	17	43
Spela musik/ropa i band	25	24	27
Talangtävlingar, karaoke	20	17	23
Teater	19	14	23

Killarna på gymnasiesärskolan i Jönköping tycker det viktigaste på en fritidsgård är att träffa kompisar, spela tv-spel och dataspel, ha fritidsledare att prata med och vara med och bestämma om vad som ska hända. Tjejerna tycker det viktigaste är att vara med och bestämma, ha fritidsledare att prata med, träffa kompisar och tillgång till idrottsverksamhet. Ungdomar i Jönköping tycker också det är viktigt att fritidsgården är öppen under fredagskvällar. Det som ungdomarna tycker är minst viktigt är teater, talangtävlingar och spela musik/ropa i band. Killar tycker inte heller skapande verksamhet är lika viktigt som tjejer, som i sin tur inte delar killarnas intresse för tv-spel och dataspel.

Kompisrelationer

Följande kapitel visar hur många kompisar ungdomar har, hur ofta de träffar kompisar, hur ofta de vill träffa kompisar samt vilka kompisar de umgås med och var de träffas.

Hur många kompisar har ungdomar i särskolan?

Bland ungdomar på gymnasiesärskolan i Stockholm undersöks hur många kompisar de har. För övriga studier i Stockholm är frågan inte ställd. För att möjliggöra en jämförelse mellan skolformerna använder vi studierna från Jönköpings kommun.

Frågan som ungdomarna har svarat på lyder: *Hur många kompisar har du?* Svartalternativen var i Stockholm: Ingen kompis, 1 kompis, 2 kompisar eller fler. Svartalternativen i Jönköpings gymnasieskola var: Ingen kompis, 1 kompis, 2–3 kompisar, 4 kompisar eller fler. I övriga skolan var svartalternativen: Ingen kompis, 1 kompis, 2–3 kompisar, 4–5 kompisar, 6–10 kompisar och 11 eller fler.

Tabell 19. Antal kompisar. Gymnasiesärskolan Stockholm 2014. Andel (%) totalt samt efter kön.

	Totalt	Killar	Tjejer
Ingen kompis	2	3	2
1 kompis	5	4	7
2 kompisar eller fler	93	94	91

Majoriteten av ungdomarna i gymnasiesärskolan i Stockholm har mer än två kompisar. En liten andel uppger att de inte har någon kompis alls. Tabell 20 visar resultat från övriga gymnasiet och gymnasiesärskolan i Jönköping.

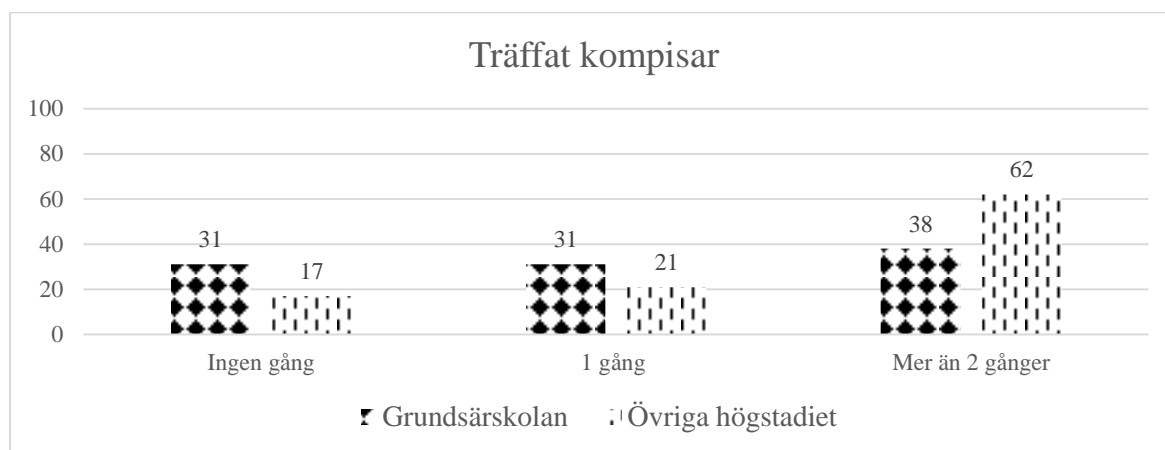
Tabell 20. Antal kompisar. Gymnasiet Jönköping 2015. Andel (%) efter kön.

	Killar		Tjejer	
	Gymnasie-särskolan	Övriga gymnasiet	Gymnasie-särskolan	Övriga gymnasiet
Ingen kompis	4	4	3	2
1 kompis	11	2	7	4
2-3 kompisar	14	16	14	23
4 kompisar eller fler	71	78	76	71

Tabellen visar att de flesta ungdomar på gymnasiet (85–94 procent), oavsett skolform har mer än två kompisar. Det är fler ungdomar på gymnasiesärskolan jämfört med ungdomar på övriga skolan som enbart har en kompis. Andelen som uppger att de inte har någon kompis alls är liten, oavsett skolform och kön.

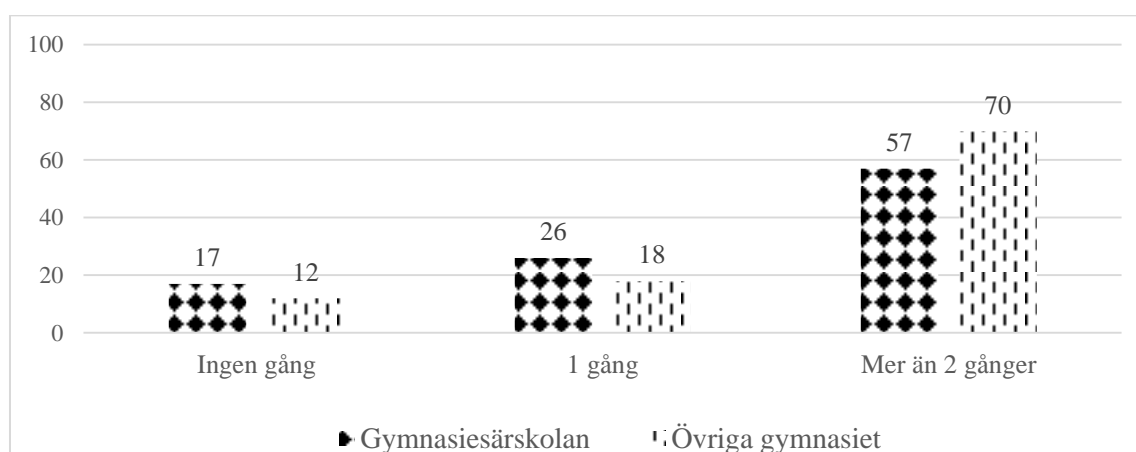
Hur ofta träffar unga kompisar?

Det här avsnittet visar hur ofta ungdomar i Stockholm träffar sina kompisar på fritiden. Frågan i enkäten undersöker den senaste veckan och formuleras på följande vis: *Hur ofta under förra veckan (de senaste 7 dagarna) träffade du kompis/kompisar på kvällen (efter kl. 18.00) och på helgen?* Bland ungdomar i särskolan är svarsalternativen: Ingen gång, 1 gång, 2–4 gånger och 5 gånger eller fler. Svarsalternativen bland ungdomar i övriga skolan är: Ingen gång, 1 gång, 2–5 gånger och mer än 5 gånger. I och med att svarsalternativen är något olika presenteras resultaten i jämförelsen mellan skolformerna på tre nivåer; ingen gång, 1 gång och mer än 2 gånger.



Figur 5. Hur ofta under förra veckan träffade du kompis/kompisar på kvällen och på helgen? Högstadiet Stockholm 2013 och 2015. Andel (%) efter skolform.

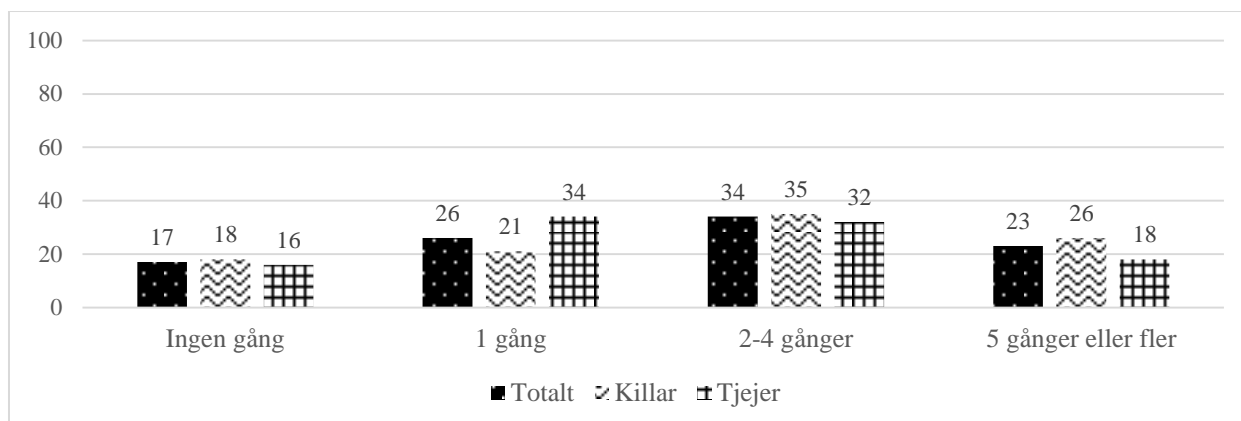
Vi ser att ungdomar i grundsärskolan mer ofta än andra inte träffat kompisar på fritiden, 31 procent jämfört med 17 procent. Ungdomar som träffat kompisar mer än två gånger i veckan uppgår till 38 procent bland grundsärskolans elever och till 62 procent bland unga i övriga högstadiet. Nedan ser vi hur ofta ungdomar gymnasieåldern träffat kompisar den senaste veckan.



Figur 6. Hur ofta under förra veckan träffade du kompis/kompisar på kvällen och på helgen? Gymnasiet Stockholm 2014. Andel (%) efter skolform.

Figur 6 visar att 83 procent av ungdomar i gymnasiesärskolan har träffat kompisar minst 1 gång på fritiden den senaste veckan. Motsvarande siffra är 88 procent för unga på övriga gymnasiet. Fler unga bland övriga gymnasister jämfört med unga på gymnasiesärskolan har

träffat kompisar på fritiden mer än 2 gånger. I figur 7 ser vi hur ofta unga i gymnasiesärskolan har träffat kompisar på fritiden uppdelat på killar och tjejer.



Figur 7. Hur ofta under förra veckan träffade du kompis/kompisar på kvällen och på helgen? Gymnasiesärskolan Stockholm 2014. Andel (%) totalt samt efter kön.

Ungefär 75 procent av ungdomarna i gymnasiesärskolan uppger att de träffat kompisar minst 1 gång den senaste veckan. Killar i gymnasiesärskolan har träffat kompisar mer ofta än tjejer om vi ser till 2 gånger eller fler i veckan. Tittar vi på de som träffat kompisar 5 gånger eller mer förstärks skillnaden. Det är ungefär lika stor andel av killar respektive tjejer (17 procent) som inte träffat kompisar någon gång den senaste veckan.

Vilka kompisar umgås ungdomarna med?

I studierna från Jönköping undersöker vi vilka kompisar ungdomar i gymnasiesärskolan umgås med på fritiden. Frågan är inte ställd i Stockholm.

Tabell 21. Vilka kompisar umgås du med? Gymnasiesärskolan Jönköping 2015. Andel (%) totalt samt efter kön.

	Totalt	Killar	Tjejer
Kompisar i min klass	56	45	64
Kompisar jag träffar på Stråga fritidsgård	25	21	30
Kompisar där jag bor	24	28	20
Andra kompisar i övriga skolan	17	17	17
Kompisar på internet	12	17	7
Kompisar jag träffar på stan	10	10	10
Kompisar jag träffar på annan fritidsgård	9	14	3
Kompisar jag träffar i någon förening/klubb	7	7	7
Andra kompisar i särskolan	5	0	10

Det är vanligast att umgås med kompisar från den egna klassen bland både killar och tjejer. Kompisar i bostadsområdet och de kompisar de träffar på Stråga¹² fritidsgård är också de som

¹² Stråga fritidsgård är en öppen fritidsverksamhet för unga som går i grund- och gymnasiesärskolan och för unga vuxna till 25 år (träffpunkt Stråga). Verksamheten har öppet varje eftermiddag (KTT) och fler kvällar i veckan med olika aktiviteter.

ungdomarna umgås mest med. Tjejer uppger i högre grad att de umgås med kompisar på Stråga och i klassen, killar träffar kompisar i bostadsområdet mer jämfört med tjejer.

Var träffar ungdomar sina kompisar?

Följande avsnitt visar vilka platser som är mest vanliga att ungdomar i Jönköping träffar sina kompisar på fritiden.

Tabell 22. Var träffar unga kompisar. Gymnasiesärskolan Jönköping 2015. Andel (%) totalt samt efter kön.

	Totalt	Killar	Tjejer
Hemma hos varandra	56	52	60
Utomhus	36	38	33
På Stråga fritidsgård	34	24	43
A6 ¹³	34	21	47
På stan eller i centrala Jönköping	31	21	40
Juneporten	24	24	23
På internet	17	21	13
På annan fritidsgård eller liknande	15	17	13
På ett café	9	7	10
I kyrkan	9	14	3
På en restaurant, pub, bar eller liknande	7	3	10
I en idrottshall/sporthall eller i samband med annan träning	5	10	0
På något bibliotek	3	7	0
I en föreningslokal	2	3	0

De vanligaste platserna att träffa sina kompisar på är hemma hos varandra, utomhus, Stråga fritidsgård och på A6. Det är vanligare bland tjejer att träffa kompisarna på dessa platser förutom utomhus och på internet där killarna träffar flest vänner. Föreningslokaler, bibliotek, pubar och i samband med idrottsaktiviteter är de ytor där ungdomarna inte träffar kompisar i särskilt stor utsträckning. Det beror sannolikt på att dessa platser besöks av gruppen i liten utsträckning.

¹³ A6 är ett shoppingcentrum inomhus.

Deltagande i olika fritidsaktiviteter

Följande kapitel visar en rad olika fritidsaktiviteter som finns i utbudet för unga, några med kommersiell karaktär och andra där kommunen anordnar eller ger bidrag till. Aktiviteterna nedan är såväl slutna (föranmälan krävs) som av öppen karaktär. En kommunal målsättning är att ungdomar ska ha olika aktiviteter att välja på för att ha roligt, träffa kompisar, utvecklas och att få en god hälsa.

Ungdomarna i grund- och gymnasiesärskolan har angett om de gör eller besöker olika aktiviteter den senaste veckan. Ungdomar i övriga högstadiet och gymnasiet har angett om de besökt en rad olika aktiviteter de senaste fyra veckorna. För att kunna jämföra ungdomar som går i olika skolformer utgår vi från den senaste veckan. Det innebär att ungdomarna i övriga skolan har gjort aktiviteterna minst 3–4 gånger under en fyraveckorsperiod, vilket ungefär motsvarar i snitt 1 gång/vecka. I tabell 23 ser vi ungdomar i Stockholm och i tabell 24 visas hur det ser ut i Jönköping.

Tabell 23. Besökt olika fritidsarenor varje vecka. Stockholm högstadiet 2013-2015. Andel (%) efter kön och skolform.

	Grundsärskola		Övrig grundskola	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Besökt fritidsgård	28	10	12	5
Besökt bibliotek	12	13	5	9
Dansat i grupp med ledare	2	10	3	5
Med i idrottsförening	22	10	47	34
Gym	22	18	15	11

Vi ser att bland killar på grundsärskolan i Stockholm är fritidsgård den aktivitet de gjort mest, därefter besöka gym och vara med i en idrottsförening. Bland tjejerna är det besök på gym och bibliotek som gjorts mest. Bland övriga högstadiet är den vanligaste fritidsaktiviteten att vara med i idrottsförening och gå på gym. Det gäller bland både killar och tjejer.

Ungdomar i grundsärskolans högstadium har besökt fritidsgård mer ofta jämfört med unga i övriga högstadiet. När det gäller besök på bibliotek och gym är de fler procentandelar av ungdomar i grundsärskolan som varit på dessa aktiviteter. Ungdomar i övriga skolan är mer med i idrottsförening på fritiden. Oavsett skolform är killar mer med.

Tabell 24. Besökt olika fritidsarenor varje vecka. Jönköping högstadiet 2015. Andel (%) efter kön och skolform.

	Grundsärskola		Övrig grundskola	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Besökt fritidsgård	8	17	12	7
Besökt bibliotek	0	8	5	5
Dansat i grupp med ledare	0	8	2	6
Med i idrottsförening	42	33	55	47
Gym	8	25	24	26

Bland ungdomar i högstadieåldern i Jönköping är den vanligaste fritidsaktiviteten att vara med i idrottsförening. Däremot är det mer vanligt bland ungdomar i övriga skolan att vara aktiv i idrottsförening. Den näst vanligast förekommande fritidsaktiviteten är att besöka gym. Tjejer uppger att de besöker gym mer ofta jämfört med killarna, oavsett skolform med avsevärd skillnad bland de i grundsärskolan. Att besöka fritidsgård någon gång den senaste veckan har ungdomarna i Jönköping gjort i olika stor utsträckning. Den grupp som besökt fritidsgård mest är tjejer i grundsärskolan. För ungdomar i övriga skolan är det nästan dubbelt så stor andel killar jämfört med tjejer som besökt fritidsgård den senaste veckan. Vi ser att få ungdomar, oavsett skolform, har besökt bibliotek den senaste veckan. I tabell 25 nedan ser vi hur ofta ungdomar på gymnasiet i Stockholm besökt fritidsgård och andra fritidsarenor.

Tabell 25. Besökt olika fritidsarenor varje vecka. Gymnasiet Stockholm och Jönköping 2014-2015. Andelar (%) efter kön och skolform.

	Gymnasie-särskolan		Övriga gymnasiet	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Stockholm				
Besökt fritidsgård	16	4	6	4
Besökt bibliotek	9	21	7	11
Med i idrottsförening	20	11	32	28
Gym	42	25	38	27
Jönköping				
Besökt fritidsgård	24	40	12	5
Besökt bibliotek	3	10	4	7
Med i idrottsförening	21	23	45	36
Gym	31	10	42	38

För ungdomar i gymnasiesärskolan bortsett från tjejerna i Jönköping är den vanligaste aktiviteten på fritiden (bland de utvalda) att gå på gym. Killarna gör det i större utsträckning jämfört med tjejer. Bland ungdomar på övriga gymnasieskolan är den vanligaste aktiviteten att gå på gym samt att vara med i en idrottsförening. Det gäller bland både killar och tjejer. I Jönköping är det bland killar på gymnasiesärskolan näst vanligast att besöka fritidsgård. Bland tjejerna ser vi att besöka fritidsgård och att vara med i idrottsförening är de vanligaste

fritidsaktiviteterna. Gällande tjejerna i Stockholm, oavsett skolform, har de besökt fritidsgård i väldigt liten utsträckning. Vi ser att fler tjejer än killar, oavsett skolform, har besökt bibliotek i större utsträckning. Ungdomar på gymnasiesärskolan är med i mindre grad i en idrottsförening på fritiden än ungdomar i övriga gymnasieskolan. För ungdomar på gymnasiesärskolan är det betydligt mer vanligt att gå på fritidsgård jämfört med ungdomar i övriga gymnasieskolan, i synnerhet bland tjejer i Jönköping (40 procent jämfört med 5 procent).

Unga i grund- och gymnasiesärskolan vill delta mer

Följande kapitel presenterar svar från två olika frågor men de presenteras i samma tabell. Jag vill dels visa hur stor andel som deltagit i en rad olika aktiviteter, dels visa hur stor andel som vill besöka eller vara med i samma aktiviteter. Frågorna som ungdomarna svarat på lyder som följer: *Har du gjort något av följande på din fritid de senaste 7 dagarna?* och *Om du fick bestämma, skulle du vilja göra något av det som står här?* Resultat presenteras för Stockholm. Tabell 26 visar ungdomar i grundsärskolan.

Tabell 26. Besökt/deltar i och vill besöka/delta i olika fritidsaktiviteter. Grundsärskolan Stockholm 2015. Andel (%) efter kön.

	Besökt minst 1 gång/veckan	Vill besöka minst 1 gång/vecka	+/- procentenheter
Besöka fritidsgård			
Killar	28	33	+5
Tjejer	10	20	+10
Besöka bibliotek			
Killar	12	12	=
Tjejer	13	25	+12
Dansa i grupp med ledare			
Killar	2	5	+3
Tjejer	10	33	+23
Vara med i idrottsförening			
Killar	22	36	+14
Tjejer	10	30	+20
Gym			
Killar	22	45	+23
Tjejer	18	28	+10

Fler ungdomar, både killar och tjejer, vill göra fler aktiviteter på fritiden i relation till i vilken utsträckning de görs. Vi kan konstatera att det finns vissa skillnader mellan killar och tjejer i vad som görs. Där likheter mellan könen är som störst ser vi i aktiviteter som att besöka bibliotek och att gå på gym. Tabell 27 visar resultat för ungdomar i gymnasiesärskolan.

Tabell 27. Besökt/deltar i och vill besöka/delta i olika fritidsaktiviteter Gymnasiesärskolan Stockholm 2014. Andelar (%) efter kön.

	Besökt minst 1 gång/veckan	Vill besöka minst 1 gång/vecka	+/- procentenheter
Besöka fritidsgård			
Killar	16	17	+1
Tjejer	4	25	+21
Besöka bibliotek			
Killar	9	14	+5
Tjejer	21	18	-3
Dansa i grupp med ledare			
Killar	3	7	+4
Tjejer	11	34	+23
Vara med i idrottsförening			
Killar	20	20	=
Tjejer	11	16	+5
Gym			
Killar	42	56	+14
Tjejer	25	55	+30

Tabellen visar att ungdomarna i gymnasiesärskolan är mer intresserade av att delta i aktiviteter mer jämfört med hur ofta de gjort olika aktiviteter. Vi kan konstatera att det finns skillnader mellan killar och tjejer i vad ungdomarna gör. Ser vi däremot till preferenserna är skillnaderna inte lika stora, bortsett från att dansa i dansgrupp. Viljan att besöka fritidsgård varje vecka är större bland tjejer än killar. Fler tjejer vill vara fysiskt aktiva, i synnerhet i aktiviteten gym/styrketräning.

Sammanfattning

Ett övergripande syfte med den här rapporten och med studierna i Ung livsstil är att undersöka hur väl kommunerna når målsättningar om jämlikhet och jämställdhet. Det innebär att granska livsvillkoren inom olika områden för barn- och ungdomar utifrån bland annat kön, bostadsområde, socioekonomisk bakgrund, svensk respektive utländsk bakgrund samt utifrån om ungdomar har en intellektuell funktionsnedsättning eller inte. Just denna rapport har undersökt fritidssituation, kompisrelationer och fritidsgårdar. Detta utifrån kön och beroende på om ungdomarna går i grund- och gymnasiesärskolan eller går i övriga skolan.

Antalet ungdomar som ingår i denna rapport uppgår till 532 i grund- och gymnasiesärskolan och i övriga skolan har 5 915 besvarat enkäten. Resultaten är hämtade från studier genomförda mellan 2013 och 2015 i Stockholms stad och Jönköpings kommun. Kommunerna har ett samarbete med det fristående forskningsprojektet Ung livsstil.

Det konkreta syftet med den här rapporten är att visa hur ungdomar har det på sin fritid, hur kompisrelationerna är och hur besöksstrukturen ser ut på fritidsgårdar samt vilket innehåll på fritidsgårdar som ungdomar tycker är viktigt. Följande sammanfattning belyser de viktigaste resultaten utifrån rapportens tre områden.

Fritidssituation

Ungdomar i Stockholm oavsett skolform och ålder (högstadiet eller gymnasiet) skattar sin fritidssituation i ett helhetsmått bra eller mycket bra¹⁴. Det finns inga tydliga skillnader mellan killars och tjejers skattning i någon av skolformerna. Ung livsstil har också undersökt vilka fritidsintressen som är de viktigaste för ungdomar. Samtliga ungdomar har svarat med egna ord vad det är. **Det som har framkommit i studien är att kompisar och idrott/motion utanför idrottsföreningar (med ett undantag) är det viktigaste bland både killar och tjejer. Det gäller för ungdomar i högstadiet och gymnasiet på både särskolan och i övriga skolan.** Undantaget är killar på grundsärskolan som har dator/tv-spel som viktigaste fritidsintresse framför kompisar.

Övriga killar i den här rapporten tycker också att spela dator/tv-spel är bland de viktigaste fritidsintressena vid sidan om kompisar och att idrotta. Bland killar i gymnasieåldern framkommer också gym som ett av de viktigaste fritidsintressena. Tjejer å sin sida tycker att ett av de viktigaste fritidsintressena är att umgås med familjen. Bland tjejer i högstadiet, oavsett skolform, är dans/danskurs också ett viktigt fritidsintresse. Idrott inom ramen för idrottsförening framkommer som viktigt även bland tjejer, dock ej bland de i gymnasiesärskolan.

Ytterligare ett perspektiv i denna rapport är vilket område inom fritidsfältet som ungdomar vill att det ska satsas på i första hand. De fem områdena som ungdomarna kan prioritera mellan är idrott, kultur, natur, fritidsgårdar/liknande träffpunkter och övrigt föreningsliv. Frågan är endast ställd i Jönköping.

¹⁴ Detta gäller även i Jönköping, resultat presenteras ej i denna rapport.

Bland ungdomar i gymnasiesärskolan har jag visat att de i första hand vill satsa på fritidsgårdar/liknande träffpunkter. Därefter vill de satsa på idrott (idrottsföreningar och idrottsanläggningar) och kultur (bibliotek, dans, musik). Bland ungdomar i övriga gymnasiet har majoriteten en önskan om att kommunen i första hand ska satsa på idrott. Ser vi till könsaspekten bland ungdomarna i gymnasiesärskolan vill tjejer i första hand att det ska satsas på fritidsgårdar/liknande träffpunkter (40 %), därefter idrott (30 %). Bland killar är idrott prioriterat i första hand (38 %), därefter fritidsgårdar/liknande träffpunkter (31 %).

Rapporten beskriver också att ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan i Stockholms stad vill delta mer i olika fritidsaktiviteter. Resultaten visar att aktiviteter som att gå på gym, att delta i idrottsförening och dansgrupp samt att besöka fritidsgård och bibliotek vill fler ungdomar göra jämfört med vad de uppger att de gjort den senaste veckan. **Tjejer i gymnasiesärskolan vill i större utsträckning besöka fritidsgård, gå på gym och dansa i dansgrupp jämfört med vad de gör och mer i relation till jämnåriga killar.**

Kompisrelationer

Den här rapporten har visat att de flesta ungdomar i gymnasiesärskolan i Stockholm har två eller fler kompisar. En liten andel uppger att de inte har några kompisar alls (2 %). Bland gymnasieungdomarna i Jönköping, oavsett skolform, kan vi se liknande resultat.

Ser vi till hur ofta ungdomar i Stockholm träffat kompisar på fritiden framkommer att **de i grund- och gymnasieskolan jämfört med övriga ungdomar träffar kompisar i mindre utsträckning.** Tidigare studier har också visat detta. Av ungdomarna i grundsärskolans högstadium har 62 % inte träffat kompisar mer än två gånger i veckan på fritiden, för ungdomar i övriga högstadiet är motsvarande siffra 38 %. Bland ungdomar i gymnasieåldern har 43 % bland de i gymnasiesärskolan inte träffat kompisar mer än två gånger på fritiden, för ungdomar i övriga gymnasiet är det 30 %.

I Jönköping har Ung livsstil närmare undersökt kompisrelationer bland de i gymnasiesärskolan genom att ställa frågor om vilka kompisar ungdomarna umgås med samt vilka platser som de träffas på. Den här rapporten visar att det är vanligast att umgås med kompisar i den egna klassen, med kompisar i sitt bostadsområde och med kompisar som de träffar på fritidsgården Stråga¹⁵.

De platser som ungdomar i gymnasiesärskolan i Jönköping träffar sina kompisar mest på är hemma hos varandra, utomhus, Stråga fritidsgård och på shoppingcentret A6. Bland killar är det vanligast att träffa kompisar hemma hos varandra, på Stråga fritidsgård och utomhus. Bland tjejerna i gymnasiesärskolan är A6, Stråga fritidsgård och hemma hos varandra de vanligaste platserna att träffa kompisar på.

¹⁵ Stråga fritidsgård är en öppen verksamhet speciellt för ungdomar som har en intellektuell funktionsnedsättning.

Fritidsgård

Ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan besöker fritidsgård mer ofta jämfört med ungdomar i övriga skolan. Det gäller både i Stockholm och i Jönköping förutom bland högstadikillar i Stockholm, där besöker de i övriga skolan fritidsgård i något högre grad. I Stockholm har killar besökt fritidsgård mer än tjejer på både högstadiet och i gymnasiet, oberoende skolform.

Bland ungdomarna i Jönköping ser vi att tjejer i grund- och gymnasiesärskolan mer ofta besöker fritidsgård, i synnerhet Stråga¹⁶. För ungdomar i övriga skolan är killar överrepresenterade bland besökarna, liksom i Ung livsstils olika undersökningar i andra kommuner (Lengheden 2016).

Den här rapporten visar också att en mindre andel ungdomar besöker fritidsgård idag jämfört med tidigare. Det gäller såväl bland killar som tjejer, oavsett om de går i sarskolan eller i övriga skolan. Samma tendens kan resultat från Ung livsstil visa i andra kommuner för ungdomsgruppen (Lengheden, Blomdahl, Elofsson 2017).

Resultaten för vilket innehåll som är mycket viktigt på en fritidsgård har vi kunnat beskriva utifrån kön, ålder och skolform. Om vi börjar med att titta på ungdomsgruppen i Stockholms grund- och gymnasiesärskola ser vi att det viktigaste innehållet på fritidsgården är att alla är välkomna samt att träffa kompisar – såväl nya som gamla. Tjejer tycker det är mer viktigt att ha fritidsledare att prata med, ha filmvisning och fester/discon. Killar tycker det är viktigare än tjejer med tv-spel och dataspel samt att vara med och bestämma vad som ska hända i större utsträckning. **Bland ungdomarna i övriga skolan i Stockholm ser vi även där en tydlig könsskillnad i vilket innehåll som är viktigt på fritidsgårdar.** Resultaten visar att bland killar är det mycket viktigt med tv-spelsturneringar, LAN/online spel och idrottsturneringar. Tjejer tycker det viktigaste innehållet på en fritidsgård är att arrangera filmvisningar, cafékvällar och fester/discon. Likande mönster ser vi bland ungdomar i dels Jönköping men också i andra kommuner som genomför Ung livsstils studier (Lengheden 2016).

Avslutning

Studierna visar att ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan träffar kompisar i mindre utsträckning på fritiden jämfört med ungdomar i övriga skolan. Ungdomar i sarskolan vill träffa kompisar mer än vad de gör (resultat visas ej i denna rapport). Resultaten visar också att

¹⁶ Stråga fritidsgård är i relation till övriga fritidsgårdar i Jönköping och i Stockholm populär att besöka bland ungdomar på gymnasiesärskolan. Tolkningar till varför Stråga besöks så mycket mer är att verksamheten är en riktad satsning enbart till målgruppen, det arrangeras aktiviteter som personal och besökare kommer överens om och att Stråga har inarbetat sitt namn och skapat förtroende i målgruppen.

	Besökt varje vecka	Vill besöka varje vecka	+ /- procentenheter
Fritidsgård (annan Jönköping)	6	17	+11
Fritidsgård (annan Stockholm)	14	20	+6
Fritidsgård (Stråga)	26	34	+8

kompisar är bland det viktigaste fritidsintresset. Tidigare forskning har klarlagt att upplevd (god) hälsa ökar samt att psykosomatiska besvär minskar med starkare kamratstöd bland ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan (Elofsson 2014).

Det finns därför stor anledning att strategiskt förbättra möjligheterna till att ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan kan träffa kompisar. Resultaten i den här rapporten har också visat att fritidsgårdar är en fritidsarena som besöks i större utsträckning av ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan i både Stockholm och Jönköping. Fritidsgården tillhör de mer populära platserna att träffa sina kompisar på.

Min tolkning är att just öppen verksamhet, i synnerhet fritidsgårdar är en central och viktig plats för ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan. En mötesplats där de kan träffa kompisar, syssla med olika fritidsaktiviteter och utveckla förmågor utan krav på förkunskaper och prestation.

Däremot har rapporten visat att tjejer och killar tycker olika gällande vilket innehåll som är mycket viktigt. **Det torde vara angeläget för fritidsgårdar att ta hänsyn till både killars och tjejers preferenser när fritidsverksamhet planeras och genomförs.**

Utifrån resultaten i den här rapporten har jag visat att det är viktigt för fritidsgårdar att arrangera aktiviteter med bredd, det vill säga olika fritidsaktiviteter som speglar såväl vardagsaktiviteter som mer festliga helgaktiviteter. Resultaten visar att tjejer tycker cafékvällar, fester/discon och filmkvällar är viktigare och att killar tycker aktiviteter som tv-spel och idrottsaktiviteter är mer viktigt. De gemensamma åsikterna om vad som är viktigt är möjligheten till att träffa kompisar, vara med och bestämma samt att ha fritidsledare att prata med. Fritidsgårdar bör alltså arrangera ett brett aktivitetsutbud för att tillmötesgå både killars och tjejers behov och önskemål i målgruppen. Detta i linje med målen om att bedriva en jämlik och jämställd fritid för alla ungdomar.

Referenser

Tryckta källor

Blomdahl, Ulf & Claeson, Åsa (1989). *Fritidsgården: dess besökare och framtid*. Stockholm: Forskningsenheten, Fritid Stockholm.

Blomdahl, Ulf & Elofsson, Stig (1985). *Fritidsaktiviteternas kumulativitet: en prövning av en generell hypotes*. Sociologiska institutionen, Stockholm universitet & Fritid Stockholm.

Blomdahl, Ulf, Elofsson, Stig & Eriksson, Jens (2010). *PUNKTmedis en utvärdering av en ungdomssatsning på Medborgarplatsens bibliotek i Stockholm*. Institutionen för socialt arbete: Stockholms universitet, Stockholm stad – Idrotts- och kulturförvaltningarna.

Blomdahl, Ulf & Elofsson, Stig (2012). *Utomstående i fritids och kulturutbudet i Huddinge – en studie av barn och ungdom i åldersgruppen 10–19 år*. Institutionen för socialt arbete: Stockholms universitet, Stockholm: Stockholms stad - Idrottsförvaltningen, Forskningsenheten.

Blomdahl, Ulf, Elofsson, Stig & Öhman, Jari (2002). *HUR MYCKET SATSAS PÅ FRITIDSGÅRDAR (öppen verksamhet) ÅR 2002 JÄMFÖRT MED 1981 OCH 1990?* Institutionen för socialt arbete: Stockholms universitet, Stockholm stad – Idrotts- och kulturförvaltningarna.

Claeson, Åsa (1990). *Fritidsvanor i Göteborg: en studie av årskurserna 1-9*. [Stockholm]: [Fritid Stockholm].

Devold, Vibeke. (2016). *Att vara på sin vakt - Elever i gymnasiesärskolan beskriver sina kamratrelationer*. Göteborg: Göteborgs universitet. Psykologiska institutionen.

Elofsson, Stig & Blomdahl, Ulf (2014). *Kamratrelationer och kamratstöd bland ungdomar i särskolan*. Institutionen för socialt arbete: Stockholms universitet, Stockholm stad – Idrotts- och kulturförvaltningarna.

Elofsson, Stig, Blomdahl, Ulf, Lengheden, Linda & Åkesson, Magnus (red.) (2014). *Ungas livsstil i låg- och högstatusområden: en studie i åldersgruppen 13-16 år. I Fokus 14: ungas fritid och organisering*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Lengheden, Linda, Blomdahl, Ulf, Elofsson, Stig (2017). *Fritidsgården igår, idag och i framtiden*. Institutionen för socialt arbete: Stockholms universitet, Stockholm stad – Idrotts- och kulturförvaltningarna.

Lengheden, Linda (2016). *Besökare i öppen fritidsverksamhet. I: Kartläggning av öppen fritidsverksamhet. En nationell bild och faktorer som påverkar deltagande*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Mineur, Therése (2013). *Skolformens komplexitet: elevers erfarenheter av skolvardag och tillhörighet i gymnasiesärskolan*. Diss. Örebro: Örebro universitet, 2013.

Olson, Hans-Erik (1982). *Från hemgård till ungdomsgård: en studie i den svenska hemgårdsrörelsens historia*. Stockholm: Riksförb. Sveriges fritids- och hemgårdar (RSFH).

Olson, Hans-Erik (1992). *Staten och ungdomens fritid: kontroll eller autonomi?*. Diss. Uppsala: Univ.

Sarnecki, Jerzy (1978). *Ungdomsgårdarna i Stockholm*. Diss. Stockholm: Univ.

Statens ungdomsråd (1974). Statligt stöd till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Stockholm.

Stockholms stad (2011). *Stockholm – En stad för alla. Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016*.

Stockholms stad, idrottsförvaltningen (2013). *Idrottspolitiskt program. Stockholms stad 2013-2017*.

Tideman, Magnus (2000). *Normalisering och kategorisering: om handikappideologi och välfärdspolitik i teori och praktik för personer med utvecklingsstörning*. [Ny utg.] Lund: Studentlitteratur.

Tåhlin, Michael (1985). *Fritid i välfärden: svenska folkets fritids- och kulturvanor*. Stockholm: RSFH:s förl.

Ungdomsvårdskommittén (1947). *Ungdomsvårdskommitténs betänkande. D. 4, Ungdomens fritidsverksamhet*. Stockholm: Nordiska bokh. i distr.

Elektroniska källor

Riksdagen. (http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800#K18) (2016-08-10).

Riksdagen. (<https://data.riksdagen.se/fil/852A6CA2-90A5-4B26-B4CB-304269C35DEB>). (2016-10-06).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (http://mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/kartlaggning-oppen-fritidsverksamhet.pdf)

Bilagor

Bilaga 1 - Besökt fritidsgård övriga högstadiet och gymnasiet

I syfte att studera besöksstrukturen ser vi i tabell B.1 och B.2 hur ungdomar på övriga högstadiet och gymnasiet besökt fritidsgård eller träffpunkt mer eller mindre ofta under en fyraveckorsperiod. De som besökt minst 8 gånger (i snitt två kvällar i veckan) kan kallas stammisar. Det är inte möjligt att visa detta för ungdomarna som går i grund- eller gymnasiesärskolan.¹⁷

B.1. Besökt fritidsgård/träffpunkt minst en gång de senaste fyra veckorna. Övriga högstadiet. Andelar (%) totalt samt efter kön och kommun.

	Totalt	Killar	Tjejer
Stockholm 2013			
Besökt minst 1 gång	20	24	17
Besökt minst 4 gånger	9	12	5
Besökt minst 8 gånger	4	5	2
Ej besökt fritidsgård	80	76	83
Jönköping 2015			
Besökt minst 1 gång	25	27	24
Besökt minst 4 gånger	12	12	12
Besökt minst 8 gånger	3	3	4
Ej besökt fritidsgård	75	73	76

I Stockholm har 20 procent besökt en fritidsgård eller träffpunkt minst 1 gång de senaste fyra veckorna. I Jönköping är det något fler. Fler killar än tjejer har besökt fritidsgård, det gäller också om vi ser till de mer frekventa besökarna.

B.2 Besökt fritidsgård/träffpunkt minst en gång de senaste fyra veckorna. Övriga gymnasiet. Andelar (%) totalt samt efter kön och kommun.

	Totalt	Killar	Tjejer
Stockholm 2014			
Besökt minst 1 gång	12	14	10
Besökt minst 4 gånger	6	6	4
Besökt minst 8 gånger	2	3	0
Ej besökt fritidsgård	88	86	90
Jönköping 2015			
Besökt minst 1 gång	16	20	12
Besökt minst 4 gånger	8	12	5
Besökt minst 8 gånger	1	3	0
Ej besökt fritidsgård	84	80	88

¹⁷ Anledningen till att detta inte undersöks bland ungdomar på grund- och gymnasiesärskolan är att frågan blir för abstrakt.

Vi ser att unga i gymnasieåldern besöker fritidsgård i lägre grad än unga på högstadiet. Det är mellan 84 och 90 procent av ungdomarna på gymnasiet som aldrig besökt en fritidsgård eller liknande träffpunkt under de senaste fyra veckorna. Vi ser också att de som besöker öppen fritidsverksamhet minst 1 kväll i veckan framförallt är killar.

Bilaga 2 - Viktigt innehåll på fritidsgård/mötesplats, övriga skolan Stockholm

Nedan visas vilket innehåll som önskas på en fritidsgård/mötesplats för ungdomar i högstadiet och på gymnasiet i Stockholm. På högstadiet har ungdomarna angett om olika alternativ är: Mycket viktigt, ganska viktigt, inte särskilt viktigt eller inte viktigt alls. Nedan visas ungdomarnas svar från ”mycket viktigt”.

Ungdomar i övriga gymnasieskolan har i ett första läge svarat på frågan: *Tycker du att Stockholms stad själv eller genom bidrag till någon organisation ska ordna träffpunkter (t.ex. ungdomens hus) för äldre tonåringar?* Därefter ombeds de svara på följdfrågan om vilket innehåll som är viktigt. Svartalternativen var: Mycket viktigt, ganska viktigt, inte särskilt viktigt eller inte viktigt alls. I Stockholm tyckte 31 procent av killarna det och 45 procent av tjejerna att det behövdes en sådan mötesplats.

B.3 Hur viktigt är det att fritidsgården/Ungdomens hus arrangerar följande? Övriga högstadiet Stockholm 2013. *Mycket viktigt*. Andel (%) efter kön.

Killar	
Tv-spelsturneringar	45
LAN/onlinespel	40
Idrottsturneringar	33
Filmvisningar	32
Tjejer	
Filmvisningar	40
Cafékvällar	35
Högstadiefester	33
Disco/dans	33

B.4 Hur viktig är möjligheten till följande på träffpunkter/mötesplatser för äldre tonåringar? Stockholm 2014. *Mycket viktigt*. Andel (%) efter kön.

	Totalt	Killar	Tjejer
Träffa nya kompisar	59	54	62
Komma och gå som man vill	57	51	61
Träffa mina vanliga kompisar	57	52	59
Möjligheter att sitta och studera	51	35	59
Kunna påverka innehållet	49	41	53
Bara vara/softa	48	45	50
Fika	44	28	52
Idrotta/motionera	42	42	42
Lyssna på konserter (t.ex. pop/rock)	39	31	44
Kurser (kreativt skrivande, filmmanus, tecknarskola)	36	28	41
Gym/styrketräning	36	38	36
Prata med personal	34	33	34
Se film	33	32	34
Disco/klubb/fest	32	33	32
Pingis/biljard	27	34	23
Låna film, ljudböcker och musik	26	22	29
Replokaler för musik/sång	26	25	27
Dansa	25	16	30
Teckna/måla/skulptera	24	20	26
Syssla med DJ, ljus och ljud	24	26	23
En öppen scen där du inför publik kan t.ex. läsa dikter, sjunga och uppträda	23	21	24
Lyssna på föredrag	23	20	24
Se utställningar	21	18	22
Olika typer av spel (brädspel)	21	24	19
Datorer/Tv-spel	20	34	12
Aerobics/spinning/annan gruppträning	19	11	23
Skrivarverkstad	19	16	20
Spela teater	18	17	19
Producera egen film	17	18	17
Tillverka/designa kläder	16	15	17
Tidskrifter	16	18	15
Spela rollspel/lajv	15	17	14

Både killar och tjejer på övriga gymnasiet i Stockholm tycker att träffa kompisar är det viktigaste. Bland killarna ser vi att bara vara/softa och idrott också är populärt. Tjejerna vill i högre grad kunna påverka innehållet och ha möjligheter till att sitta och studera.

Bilaga 3 - Viktigt innehåll på fritidsgård/mötesplats, övriga skolan Jönköping

Nedan visas vilket innehåll som önskas på en fritidsgård/mötesplats för ungdomar i högstadiet och på gymnasiet i Jönköping. På högstadiet har ungdomarna angett om olika alternativ är: Mycket viktigt, ganska viktigt, inte särskilt viktigt eller inte viktigt alls.

Ungdomar i övriga gymnasieskolan har i ett första läge svarat på frågan: *Tycker du att det i Jönköpings kommun behöver finnas mötesplatser där gymnasieungdomar har möjlighet att bara vara eller syssla med olika fritidsaktiviteter?* Därefter ombeds de svara på följdfrågan om vilket innehåll som är viktigt. Svartalternativen var: Mycket viktigt, ganska viktigt, inte särskilt viktigt eller inte viktigt alls. Bland gymnasieungdomarna i Jönköping tyckte 62 procent av killarna det respektive 77 procent av tjejerna.

B.5 Hur viktigt är det att fritidsgårdarna arrangerar följande under fredag - lördag? Högstadiet Jönköping 2015. *Mycket viktigt*. Andel (%) efter kön

Killar	
E-sport/LAN	37
Tv-spel	35
Idrottsturneringar	25
Lära sig något nytt	21
Filmvisningar	20
Tjejer	
Filmvisningar	26
Läger och utflykter	25
Cafékvällar	23
Disco/dans	23
Band som spelar och uppträder	19

B.6 Hur viktig är möjligheten till följande på träffpunkter/mötesplatser för äldre tonåringar? Övriga gymnasiet Jönköping 2015. *Mycket viktigt*. Andel (%) efter kön.

	Totalt	Killar	Tjejer
Fika/café	54	36	71
Idrotta	51	49	53
Få hjälp med att söka arbete/utbildningar av vuxna	47	39	56
Bara vara/softa	44	36	53
Möjligheter att sitta och studera	37	24	49
Se film	27	24	31
Lyssna på konserter	27	19	34
Datorer/tv-spel/datorspel (online)	26	37	14
Prata om sex och samlevnad	25	21	28
Aerobics, spinning eller annan gruppträning	24	12	36
Låna böcker	24	16	31
Kunna påverka innehållet	24	20	29
Replokaler för musik/sång	22	17	27
Få hjälp med att starta en förening	22	20	23
Prata med personal	21	17	24
Dansa	19	12	27
Möjlighet till att uppträda med t.ex. musik, poesi, dans	18	12	24
Låna musik och film	17	14	21
Samhällsdebatt	17	15	19
Kurser i t.ex., filmmanus, fotoskola, tecknarskola	15	11	18
Teckna/måla/skulptera	14	11	17
Spela teater	13	10	17
Tillverka/designa kläder	13	9	16
Skrivarverkstad/kreativt skrivande	12	10	15
Producera egen film	12	12	13
Läsa tidskrifter	12	10	13
Se utställningar (konst, foto)	11	9	13
Träffa författare	9	9	9
Spela rollspel/lajv	8	8	8

Bilaga 4 - Kommuner som genomför studier i Ung livsstil

Falkenbergs kommun sedan 2016

Haninge kommun sedan 1998

Helsingborgs stad sedan 2000

Huddinge kommun sedan 1998

Jönköpings kommun sedan 1994

Kalmar kommun sedan 1992

Lidingö stad sedan 2003

Linköpings kommun sedan 1992

Malmö stad sedan 1990

Nacka kommun sedan 1996

Norrköpings kommun 1985

Stockholms stad sedan 1984

Sävsjö kommun sedan 1994

Täby kommun sedan 2013

Vallentuna kommun sedan 1996

Värmdö kommun sedan 1998

Kommuner som genomför studier i Ung livsstil i särskolan

Haninge kommun sedan 2006

Huddinge kommun sedan 2015

Jönköpings kommun sedan 2000

Kalmar kommun sedan 2010

Stockholms stad sedan 2008

Tyresö kommun sedan 2009

Bilaga 5 - Rapporter i urval som publicerats inom Ung livsstil

Elofsson, S,	Vilken typ av aktiviteter inom fritidsfältet önskar ungdomar i Stockholms stad att det ska satsas på?
Claesson Nordin, Å,	God hälsa på lika villkor.
Blomdahl/Elofsson	Hur många motionerar/idrottare för lite och vilka är dom? - En studie av den unga befolkningen i Stockholm, Haninge, Helsingborg, Jönköping och Lidingö.
Blomdahl/Elofsson	Idrott och motion bland ungdomar i särskolan.
Elofsson/Karlsson	Föräldrars och andra vuxnas betydelse för alkoholkonsumtionen - En studie av högstadie- och gymnasieelever.
Elofsson/Blomdahl	Hälsa och livskvalitet hos ungdomar i särskolan.
Elofsson, S	Vilka nyttjar <u>inte</u> det offentligt subventionerade fritidsutbudet och hur är deras hälsa och livskvalitet?
Blomdahl/Elofsson/Åkesson	Spontanidrott för vilka? - En studie av kön och nyttjande av planlagda utomhusytor för spontanidrott under sommarhalvåret.
Blomdahl/Elofsson	Utomstående i fritids- och kulturutbudet i Huddinge - En studie av barn och ungdom i åldersgrupperna 10-19 år.
Elofsson/Blomdahl/ Åkesson/Lengheden	Dricker ungdomar i idrottsförening mindre alkohol än de som inte är med i en idrottsförening?
Elofsson/Blomdahl	Kamratrelationer och kamratstöd bland ungdomar i särskolan.
Elofsson/Blomdahl/ Lengheden, Åkesson	Ungas livsstil i låg- och högstatusområden. - En studie av högstadieungdomar.
Blomdahl/Elofsson/ Åkesson/Lengheden	Segrar föreningslivet? - En studie av svenskt föreningsliv under 30 år bland barn och unga.
Lengheden/Elofsson & Blomdahl	Ung livsstil bland ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan. – En studie av ungdomar i Haninge, Jönköping och Stockholm i jämförelse med ungdomar som inte går i särskolan.
Lengheden/Blomdahl & Elofsson	Fritidsgården – Igår, idag och i framtiden.